

**A fenntartható vidékfejlesztést
szolgáló élethosszig tartó tanulás:
GYAKORLATI ÚTMUTATÓ**

**A fenntartható vidékfejlesztést szolgáló élethosszig
tartó tanulás párn- európai rendszere**

**A fenntartható vidékfejlesztést
szolgáló élethosszig tartó tanulás:
GYAKORLATI ÚTMUTATÓ**

**A fenntartható vidékfejlesztést szolgáló élethosszig
tartó tanulás páán-európai rendszere**

A fenntartható vidékfejlesztést szolgáló élethosszig tartó tanulás – Gyakorlati útmutató

A Gyakorlati útmutató az Euro-Validation projektben résztvevő partnerek által megírt szövegeken alapul. Az útmutató angol nyelvű változatát a PRISMA (Fejlesztési Kutatások Központja) munkatársai Myrto Adamantiadi és Fouli Papageorgiou készítette.

Szerkesztette: Jessica Barnes

Az SLU (Svéd Agrártudományi Egyetem) helyett és az Euro-Validation projekt partnereinek nevében kiadta a PRISMA (Fejlesztési Kutatások Központja) – Athén, 2007. december

Design és nyomdai munkák: Ability Integrated Communication E-mail: ability@otenet.gr

A magyar változatot fordította: Váradi György és Baj Gabriella

Szerkesztette: Szörényiné dr. Kukorelli Irén

Technikai szerkesztők: Baj Gabriella

Nyomdai munkák: Palatia Nyomda és Kiadó Kft.

A projekt az Európai Bizottság Leonardo da Vinci – Transznacionális hálózatok 2004-2007 programjának támogatásával valósult meg. Az útmutató csupán a szerzők nézőpontjait tartalmazza. Tartalmáért kizárólag a projekt partnerei felelősek és semmilyen körülmény között sem tükrözi az Európai Bizottság álláspontját.

ISBN 978-960-6676-13-0

Tartalomjegyzék

Ábrák és táblázatok	4
ÖSSZEFOGLALÁS	5
1. PROJEKT ÖSSZEFOGLALÓ, TERMINOLÓGIA ÉS AZ ÚTMUTATÓ FELÉPÍTÉSE	6
1.1. Bevezetés: Projekt összefoglaló	6
1.2. A főbb terminológiai fogalmak értelmezése	7
1.3. Áttekintés: Gyakorlati Útmutató felépítése	8
2. EURÓPAI TAPASZTALATOK: A jelenlegi gyakorlat, politikák, valamint az iskolarendszeren kívüli és informális tanulás eredményeként megszerzett tudás érvényesítésének szükségessége	9
2.1. Az iskolarendszeren kívüli és informális tanulás révén megszerzett tudás érvényesítésének helyzete az európai országokban	9
2.1.1. Bevezetés	9
2.1.2. Összefoglalók a résztvevő országok iskolarendszeren kívüli és informális tanulási/oktatási rendszereiről	10
2.1.3. Következtetések	17
2.2. Egy átfogó tanulmány a tanulási eredmények érvényesítése, hitelesítése és elismertetése iránti igényekről hat tevékenységi területen a vidéki térségekben	20
2.2.1. Bevezetés	20
2.2.2. Az egyes területekről készült jelentések	20
2.2.3. Következtetések	26
3. LÉPÉSEK AZ ISKOLARENDSZEREN KÍVÜLI ÉS AZ INFORMÁLIS TANULÁS ÉRTÉKELÉSI, ÉRVÉNYESÍTÉSI ÉS AKKREDITÁCIÓS RENDSZERÉNEK RUGALMASSÁ TÉTELE FELÉ	28
3.1. A tanulópálya módszertan fejlesztése	28
3.1.1. Háttér és érvrendszer	28
3.1.2. A legfontosabb szakmai képességek: Egy modell	29
3.1.3. A munkakör meghatározása: A vidékanimátori tevékenység funkciói és feladatai	32
3.1.4. A képesség és feladat mátrix	34
3.1.5. A képesség felmérése: Az előrevívó út	35
3.1.6. A megszerzett képességek dokumentálása: a portfóliók használata	35
3.2. A tanulópálya kísérleti tesztelése: Az egyes országokban elért eredmények	36
3.2.1. Finnország: A tanulópálya hatékonyan működik azoknál az embereknél, akik motiváltak	36
3.2.2. Magyarország: A szakemberek által megszerzett új végzettség a kistérségek fejlődését szolgálja	40
3.2.3. Norvégia: A képességfelmérés az egyéni tanulópálya építést segítheti	42

3.2.4.	Lengyelország: Egy sikeres kísérlet, mely az egyéni tanulópályák felépítését szolgáló tananyag kifejlesztéséhez vezetett	43
3.2.5.	Spanyolország: A tanulópálya egy a magánszektor által kínált "menüt" hozott létre, mely speciális, egyedi kompetenciák kialakítását teszi lehetővé	47
3.2.6.	Svédország: A tanulópályának többet kellett nyújtania, mint a munkavállalók jelenlegi egyéni előmenetele	50
3.2.7.	Skócia (Egyesült Királyság): A tanuló megközelítésének módszere kulcsszerepet játszik a motiválásban	52
3.3.	Következtetések, tapasztalatok és a jövő	55
3.3.1.	A tanulópálya és a mátrix használata	55
3.3.2.	A vidékanimátor koncepció és a tanulópálya hasznossága	55
3.3.3.	Mikor hatékonyabb a tanulópálya?	56
3.3.4.	Következtetés: Az Eurovalidation összefüggésrendszere	57

Ábrák és táblázatok

1. ábra:	Az oktatási rendszerek kontinuitása az egyes országok pozíciójának feltüntetésével	18
1. táblázat:	A képesség és feladat mátrix a rurálimátor alapfeladatainak szempontjából fontos képességek felméréséhez	34
2. táblázat:	A finn vidékanimátorok által megfogalmazott képzési igények	38
3. táblázat:	A lengyel vidékanimátorok által megfogalmazott képzési igények	45
4. táblázat:	A környezetvédelmi oktató feladatai/képességei Spanyolországban	49

Összefoglalás

Az Euro-Validation projekt célja az volt, hogy az élethosszig tartó tanulás értékelési és elismertetési kérdéseit vizsgálja, megkülönböztetett figyelmet szentelve azokra a képességekre és kompetenciákra, amelyek hozzájárulnak a fenntartható vidékfejlesztéshez. Az iskolarendszeren kívüli és informális tanulás érvényesítési rendszereiről, valamint az egyes gazdasági szektorok szakember igényeiről tizenegy európai országban készült felmérés. E felmérések képezték az alapját a korábban megszerzett tudás értékelési módszertan kidolgozásához. A módszertan alapjául a „tanulópálya” szolgált, megalkotásához a képesség és feladat mátrixot használták fel. Ez egy kísérleti program volt, melyet

számos európai országban teszteltek. Ez az ismertető a projekt működése során összegyűlt tapasztalatokat mutatja be. Azt a következtetést vonja le, hogy a kifejlesztett eszközöknek, melyeket mind az egyének, mind az intézmények eredményesen használhatnak fel, rugalmasnak, valamint alkalmazkodóképesnek kell lenniük az egyes szituációkhoz. Ezeket a módszereket a legnagyobb hatékonysággal azokban az országokban használták fel, amelyekben nagyjából az iskolarendszerű formális oktatási rendszer működött és/vagy ahol konkrét tanulási igények fogalmazódtak meg. Az útmutató mindezek mellett a személyes tanácsadás fontosságára is felhívja a figyelmet.

1. PROJEKT ÖSSZEFOGLALÓ, TERMINOLÓGIA ÉS AZ ÚTMUTATÓ FELÉPÍTÉSE

1.1. Bevezetés: Projekt összefoglaló

A tudásgazdaságban a versenyképesség egyik meghatározó tényezője az emberi erőforrások maximális mértékben történő fejlesztése és használata. A bizonyítvány és a végzettség fontos referenciapontként szolgál a munkavállalók és egyének számára a munkaerőpiacon. Az iskolarendszeren kívüli képzés innovatív formái tovább bővíthetik a végzettség elismerésének spektrumát. Sokan tettek már szert igen széles körű tudásra az iskolarendszeren kívüli tanulás keretében. Ezért is van szükség egy átfogó, európai szintű végzettséget elismerő rendszer kiépítésére annak érdekében, hogy megoldja az ilyen módon és a tapasztalati úton megszerzett tudás akkreditációját és érvényesítését (APEL). Ez különösen igaz a rurális térségekben, ahol az iskolarendszeren kívül megszerzett tudás érvényesítése és elismerése nagymértékben hozzá tud járulni a vidék fejlesztéséhez.

Az "Euro-Validation", a fenntartható vidékfejlesztés céljait szolgáló élethosszig tartó tanulás érvényesítésének páns-európai rendszere egy hároméves projekt volt, mely az Európai Bizottság Leonardo da Vinci programja támogatásával valósult meg 2005 és 2007 között tizenegy európai országban: Finnországban, Magyarországon, Németországban, Görögországban, Hollandiában, Norvégiában, Lengyelországban, Romániában, Spanyolországban, Svédországban, és az Egyesült Királyságban. Az Euro-Validation projektet

a vidéki környezetben végzett élethosszig tartó tanulás problémáinak kezelésére és jelentőségének elismertetésére fejlesztették ki, idesorolva a tanulás mindazon formáit, amelyek hozzájárulnak a fenntartható fejlődéshez szükséges kapacitások kiépítéséhez, és ily módon biztosítják minden ember számára a tanulási lehetőségekhez való egyenlő hozzáférést.

A széles területet átfogó Euro-Validation projekt megvalósításában tizenhat intézmény működött együtt partnerségi viszonyban: kutatóintézetek, egyetemek, oktatási intézmények, helyi hatóságok, egy fejlesztési ügynökség, egy iparkamara, valamint szakmai szervezetek, képzési központok és civil szervezetek.

A projekt megcélzott minden, az élethosszig tartó tanulásban érintett közösséget: oktatás; és képzési intézményeket, a tudás érvényesítésével foglalkozó testületeket, munkaadókat, és egyetemi hallgatókat (munkaviszonyban álló és munkanélküli embereket) egyaránt. Egy széles körű európai intézményhálózat felhasználásával az Euro-Validation projekt olyan politikákat és gyakorlatokat támogatott, amelyek az élethosszig tartó tanulás érvényesítésével és elismertetésével kapcsolatosak, különös figyelmet fordítva a fenntartható vidékfejlesztés előmozdításához szükséges késések és kompetenciák megszerzésére.

A projekt az alábbi célkitűzéseket valósította meg:

Áttekintette az iskolarendszeren kívüli tanulás értékelésével, érvényesítésével

és hitelesítésével kapcsolatos politikákat és módszereket.

A fentieket a vidéki térségekben dolgozó emberek igényeivel összehangolva létrehozott egy „kompetencia térképet” az egyes gazdasági szektorokra vonatkozóan, majd ezt a térképet vetette össze a meglévő hitelesítési és akkreditációs rendszerrel.

Kidolgozott egy rugalmas kompetencia érvényesítési és akkreditációs rendszert a tanulás minden formájára vonatkozóan, mely nagymértékben követi a korábban megszerzett és tapasztalatokon alapuló tudás akkreditációs rendszerét (APEL), és amely a tapasztalatokon alapuló képzettség megszerzését tűzi ki célul a fenntartható vidékfejlesztés érdekében.

Kísérletek során tesztelte a fenti szempontok gyakorlatban történő megvalósításának lehetőségeit egyetemeken, képzési szervezetek, valamint iskolarendszereken kívüli képzőközpontok együttműködésével a jelenleg kiépített hálózat rendszerén belül.

Széles körben népszerűsítette a projekt eredményeit, meghívott egyetemeket, képzési szervezeteket, szociális partnereket, helyi hatóságok képviselőit és vidékfejlesztési szakembereket, hogy megvitatásra kerüljenek a képességek fejlesztésének, illetve elismertetésének vidéki környezetben felmerülő problémái.

Saját honlapot hoztak létre a főbb kommunikációs közvetítő eszközök számára, továbbá európai méretűvé bővítette ki a jelenlegi hálózatot.

Az Útmutató az Euro-Validation projekt főbb eredményeit ismerteti. Bevezeti az olvasót a tanulóút módjait, továbbá bemutatja a projekt során

kifejlesztett képesség és feladat mátrixot a korábban megszerzett tudás értékelési és érvényesítési problémáinak kezelésére. Ezek bemutatására egy külön kiadvány készült „Tanulóút Kalauz - Hogyan építsd fel saját tanulóútjaidat?” címmel.

1.2. A főbb terminológiai fogalmak értelmezése

Ez az Útmutató a tanulás különböző típusaira hivatkozik. A CEDEFOP (2004) az alábbi fogalmakat a következőképpen definiálja:

Iskolarendszerű tanulás: a tanulásnak az a formája, mely szervezett és strukturált környezetben zajlik (iskolában/képzési központban vagy munkahelyen) és kifejezetten a tanulásra irányul (célok, időbeosztás, illetve a tanulást támogató eszközök tekintetében). A tanulás előre meghatározott szándékkal történik a tanuló részéről. Tipikusan olyan tevékenység, melynek elvégzéséről hivatalos okirat készül.

Iskolarendszereken kívüli tanulás: A tanulásnak olyan formája, mely előre megtervezett tevékenységekből áll, de nem kötődik kifejezetten a tanulóhoz (a tanulás céljai, időbeosztása, illetve a tanulást támogató eszközök tekintetében), azonban fontos tanulási elemeket tartalmaz. Az iskolarendszereken kívüli tanulás előre meghatározott szándékkal történik a tanuló részéről. Tipikusan olyan tevékenység, melynek elvégzéséről nem készül hivatalos okirat.

Informális tanulás: A tanulásnak az a formája, mely a napi munkához családi vagy szabadidős tevékenységekhez kötődik. Nem szervezett formában történik és nincs strukturális felépítése (célok, időbeosztás, illetve tanulást támogató rendszerek tekintetében). A kötetlen tanulás az

esetek többségében előre elhatározott szándék nélkül indul meg a tanuló részéről. Tipikusan olyan tevékenység, melynek elvégzéséről általában nem készül hivatalos okirat.

Bár hasznos megkülönböztetni e három típust, azonban valószínűnek tűnik, hogy az egyén összes tanulás által szerzett tapasztalata e három (iskolarendszerű, illetve iskolarendszeren kívüli, valamint informális) típus kombinációjából tevődik össze.

A projektben részt vevő országok mindegyike az országjelentésekben a már működő tudásértékesítési rendszerek elemzését vette alapul. Hangsúlyozni kell, hogy az értékesítés általános célja, láthatóvá tenni és értéket tulajdonítani a mindhárom típusú tanulás eredményeként megszületett képesítéseknek és képességeknek, függetlenül attól, hogy az egyén hol sajátította el őket. Mindig az egyén tekintendő az élethosszig tartó tanulás referenciapontjának.

Az értékesítés célja formatív (a tanulási folyamat egészének támogatása) vagy összegző (a képesítés dokumentálására orientált) lehet.

1.3. **Áttekintés: Gyakorlati Útmutató felépítése**

A projekt érvrendszere, valamint tárgyköri és módszertani megközelítése az összefoglalásban került összegzésre. A második rész az informális és iskolarendszeren kívüli tanulás értékesítésének, hivatalos dokumentálásának és akkreditációjának nemzeti szintű politikáját mutatja be számos európai országban. Ezt egy az értékesítés, a hivatalos dokumentáció és az akkreditáció iránti szükségletekről szóló jelentés követi hat tevékenységi szektorra kiterjedően a vidéki térségekben. A harmadik rész a tanuló pálya és a képesség és feladat mátrix kialakítását a portfólió rendszerbe történő bevezetéssel együtt tárgyalja. Továbbá ez a rész tartalmazza a tanuló pálya és a mátrix kísérleti programja során megszerzett, valamint a tanuló pálya kísérleti alkalmazása során nyert tapasztalatok eredményeit is.

2. EURÓPAI TAPASZTALATOK: A jelenlegi gyakorlat, politikák, valamint az iskolarendszeren kívüli és informális tanulás eredményeként megszerzett tudás érvényesítésének szükségessége

2.1. Az iskolarendszeren kívüli és informális tanulás révén megszerzett tudás érvényesítésének helyzete az európai országokban

2.1.1. Bevezetés

Jelentős haladást ért el az Európai Unió az élethosszig tartó tanulás (és ennek részeként az informális és az iskolarendszeren kívüli tanulás is) a tagállamok nemzeti programjaiba történő integrálásával. Az ezzel kapcsolatos stratégiákat és gyakorlatokat nagyrészt nemzeti ügyként, de eltérő módon kezelik az egyes tagállamokban. Az Euro-Validation projekt tehát időszzerűnek tartotta az informális és iskolarendszeren kívüli tanulás révén megszerzett tudás érvényesítési és elismerési módszereinek, illetve rendszereinek vizsgálatát a kibővült Európai Unióban. Reményeink szerint ez az áttekintés egy szilárd alapot nyújt annak megértéséhez, hogy a négy egymásra épülő folyamat "Értékelés – Érvényesítés – Elismerés – Akkreditáció" hogyan működik a vizsgált országokban. Az összehasonlító elemzés kialakításához és az országjelentések összeállításához az alábbi kérdések szolgáltak alapul:

1. Ki alakítja ki az iskolarendszeren kívüli és informális tanulás politikáját?
2. Ki szolgáltat iskolarendszeren kívüli és informális képzést és kinek?
3. Meddig jutott el az adott ország az

értékelés–érvényesítés–elismerés–akkreditáció terén, az iskolarendszeren kívüli és informális tanulás tárgykörében?

4. Melyek a megszerzhető bizonyítványok feltételei?
5. Melyek a bizonyítvány megszerzésének kritériumai?
6. Hogyan szerezhető meg a bizonyítvány? Melyek a minimális feltételei, például képességek vizsgálata; tudás alapú, portfólió alapú vagy egyéb?
7. Melyek a bizonyítványt kiállító testületek?
8. Milyen munkavállalói igényeket elégítenek ki a jelenlegi bizonyítványfajták (például karrierfejlesztés, mobilitás vagy egyéb)?
9. Milyen előnyökkel jár a magasabb szintű szakképesítés (például a képességek hivatalos elismerése) a munkavállalók számára?

E kérdéseket egy-egy kutatócsoport kutatta minden egyes országban. A kutatócsoportok továbbá számos interjút készítettek vezető pozícióban lévő hivatalnokokkal (országoként átlagosan tizenöt) egy félig strukturált kérdőív felhasználásával. A tizenegy országban végzett felmérés legfontosabb kutatási eredményeiről szóló jelentések, valamint az egyes országok rendszereinek/következtetéseinek összegzése az alábbiakban olvasható.

2.1.2. Összefoglalók a résztvevő országok iskolarendszeren kívüli és informális tanulási/oktatási rendszereiről

Finnország

Finnországban az iskolarendszeren kívüli oktatás általános felnőttoktatási célú tanfolyamokat foglal magába, melyeket felnőttoktatásra szakosodott intézmények szolgáltatnak. Az iskolarendszeren kívüli (azaz liberális oktatás) alapvető jellemzői közé tartoznak a tananyag sokfélesége, a részvétel önkéntes jellege, valamint a tanulóra alapozott módszerek. A legfőbb oktatási szervezetek a Finn Felnőttképzési Társaság (FAEA), a Szabadegyetem, nyári egyetemek, népfőiskolák, felnőttképzési központok, harmadgenerációs egyetemek, tanácsadói egyesületek, mint például a Finn Kisiparosok Egyesülete, és az Ifjúsági Akadémia, amelyek a fiatalok számára értékes szakmai tudást kínálnak.

Az 1990-es évek elejétől kezdve a finn állami szervek nemzeti szintű kezdeményezéseket dolgoztak ki az informális és az iskolarendszeren kívüli képzés elismertetésére. A tudásérvényesítési tevékenységek nagyrészt decentralizáltak és az oktatási intézmények jelentős szabadságot élveznek e téren. A korábban megszerzett tudás elismertetése és érvényesítése három fő útvonalat követ:

1. A korábban megszerzett tudás elismerési folyamatai az alapfokú oktatásban alkalmazott eljárások szerint.
2. A korábban megszerzett tudás felismerése és elismertetése a felsőoktatási tanulmányok során.
3. A képességeken alapuló felismerési folyamat.

A képességeken alapuló minősítési rendszert 1994-ben vezették be és a Felnőtt Szakképzési Törvény (1999) szabályozza. A jelentkezők egyéni terveket dolgoznak ki a képességfelismerésen alapuló érvényesítési kritériumok teljesítéséhez, amiben az oktatási intézmények és a munkaadók segítik őket. A rendszer a főbb munkaerő-piaci szervezetek, a munkaadói szervezetek és az oktatási intézmények együttműködésén alapul. A Finn Élethosszig Tartó Tanulás Bizottsága a képességfelmérésen alapuló rendszert egy ennél is kiterjedtebb rendszer alapkövének tekinti, melynek keretében az emberek megmutathatják és értékelhetik meglévő képességeiket.

Németország

Németországban a munkaerő-piaci igényeket leginkább az iskolarendszerű oktatás és képzés elégíti ki, amely hagyományosan magasan képezett munkaerőt bocsát ki. A gyakornoki rendszer, amely ötvözi a gyakorlati munkát és az elméletet, jelentős szerepet játszik az iskolarendszerű képzésben. Egészen mostanáig a tanulás alternatív formái, melyek az iskolai intézményrendszeren kívül zajlottak, csak nagyon ritka esetekben jöhettek szóba. A közelmúltban lezajlott gazdasági, technológiai és társadalmi változások azonban új kihívásokat fogalmaztak meg a német oktatási és képzési rendszer számára. A Szövetségi Szakoktatási és Képzési Intézet (BIBB) arra törekszik, hogy a jelenlegi rendszert olyan mértékben alakítsa át, hogy abban szerepeljen az élethosszig tartó tanulás koncepciója. Bár jelenleg még törvényi háttér nélkül, de az iskolarendszeren kívüli és informális tanulás az élethosszig tartó tanulás részeként jelentős szerepet kap. Egy sor különféle szinteken

működő testület felelős azért, hogy a szakképzési törvényben előírt rendelkezések fejleszthetők és érvényesíthetők legyenek a gyakorlatban. A szövetségi kormány felelős a vállalatokon belül zajló szakképzésért. Regionális szinten jelentős hatáskörrel rendelkeznek az autonóm ipari szervezetek, ideértve a kereskedelmi és iparkamarákat, a kézműves kamarákat és a szabadfoglalkozásúaknak megfelelő szakmai testületeit.

Számos olyan kezdeményezés létezik, melyek tanulmányozzák és tesztelik kísérletekkel a kompetencián alapuló minősítés – ideértve az iskolarendszeren kívüli, az informális és iskolarendszerű tanulás eredményeként elsajátított tudás – „ekvivalens megfeleléseit”, melyek a „gyakorlatban” vagy a munka közbeni feladatok szimulációja során kerülnek felmérésre. A „képesítést igazoló bizonyítványokat” sokféle szervezet adhatja ki. Az egyes minősítési eljárások sokfélesége, valamint az ezekre hivatkozó különböző elnevezések nagyszámú változata (jelenleg kilencven) némi zavart idéz elő. Az egyén fejlődését megcélzó minősítések száma kevés, mivel a végzettséget igazoló bizonyítványok szorosán kötődnek a munkaerőpiac igényeihez. Továbbra is van igény a tanácsadói struktúrák és folyamatok kidolgozására.

Görögország

A tudás megszerzésének igazolása java részét vizsgákhoz kötött, melyeket az adott intézmény oktatási programjának lezárását követően kell letenni. Ennek módját a görög oktatási minisztérium szigorúan szabályozza. Az iskolarendszeren kívüli képzésben szerzett tudás érvényesítésének általános keretrendszerét még nem dolgozták ki, alapjai azonban már létrejttek. A törvényhozás nemrég jóváhagyta egy

új (az iskolarendszeren kívüli) továbbképzési rendszer (KEK) akkreditációs intézetének (EKEPIS) megalakítását, jóváhagyta számos szakma tantervének anyagát, valamint felruházta a megfelelő jogosítványokkal azokat a képzési szervezeteket, amelyek e tanterveken alapuló ismereteket oktathatják. Mindezek fontos lépéseket jelentenek ebben a folyamatban. A 2003 és 2005 közötti törvényhozási folyamat során egy olyan rendszer körvonalazódott, mely kapcsolatot teremt a szakoktatás, szakképzés és a foglalkoztatás között. Jelenleg csak a nyelvekhez, illetve a számítástechnikai ismeretekhez kapcsolódó iskolarendszeren kívüli képzések eredményei érvényesíthetők: az állami nyelvizsga bizonyítvány (State Certificate of Language Proficiency), illetve az államilag elismert számítógépezési bizonyítvány (Computer Driving Licence State Certificate). Mindkettő megszerzése vizsgához kötött és csak nemrég vezették be őket. A mezőgazdasági minisztérium is bejelentette az ún. Zöld bizonyítvány bevezetését, amit az egyéni gazdálkodók és más vidéki vállalkozók számára kívánnak elérhetővé tenni különféle rugalmas képzési formák keretében. A Zöld bizonyítvány a minisztérium képzési központjaiban letett eredményes vizsgát követően szerzhető meg. A szakmai ismereteket bizonyító minősítéseket ritkán bocsájtják ki, általában csak speciális szakmákban (például villanyszerelő) alkalmazzák a működési engedély kiadásának egyik alapfeltételként.

Magyarország

Magyarországon az iskolarendszeren kívüli oktatás legnagyobb hányadát (53-60%) magánvállalkozások által kiejánlott képzések adják. Az oktatási piac szereplői

között egyre nagyobb számban jelentek meg non-profit szervezetek és egyre több, az iskolarendszerű képzésben működő szervezet is ajánl iskolarendszeren kívüli képzéseket. Ezen képzések között a nyelvtanfolyamok vannak túlsúlyban.

A felnőttoktatásról szóló törvény (mind az iskolai, mind az iskolarendszeren kívüli) szakképzést a Szociális és Munkaügyi Minisztérium hatáskörébe utalta. A minisztérium főszerepet játszik a szakképzés felügyeletében, a szakképesítés megszerzéséhez szükséges kritériumok meghatározásában. A Felnőttképzési Akkreditáló Testület felelős a szakképzési tantervek és szakképző intézetek működésének engedélyezéséért. A képzések túlnyomó többsége az Országos Képzési Jegyzékben (OKJ) található képzettségek megszerzésére irányul. 2006-tól a korábbi, körülbelül 800 féle képzést úgy dolgozták át, hogy a hasonló képzési elemekkel bíró képzéseket csoportokba rendezték, így napjainkban az OKJ képzések moduláris szerkezetűvé váltak. Így a tanulóknak alkalmuk nyílik részképzettségek elsajátítására és az ott megszerzett ismeretek elfogadtatására. A képzés során az elágazások és az egymásra épülés miatt flexibilisen alakítható az egyéni tanulmányi út. A nyelvizsgák esetében az akkreditációt és felügyeletet az Oktatási Hivatal Akkreditációs Központja végzi.

Hollandia

A holland kormány megalakította az Informális Úton Megszerzett Képességek Elismerésének Bizottságát (Commission on the Recognition of Informally Acquired Skills, 1993), valamint létrehozta a szakképzési tudásközpontokat (Kenniscentra Beroepsonderwijs bedrijfsleven, 2003). Ezen intézkedések a korábban megszer-

zett tudás érvényesítési rendszerének működését ösztönzik. A korábban megszerzett tudás érvényesítésének két megközelítési módja létezik: az összegző, mely a képesítés megszerzését tekinti egyedüli célnak, valamint a képző, mely nagyobb mértékben koncentrálna az egyén számára hozzáférhető tanulási lehetőségekre. A kis- és középvállalkozások esetében a hangsúly továbbra is az összegző megközelítésen van, mivel csak kevés időt tudnak fordítani az intenzív képzésekre. A tudásközpontokban korábban megszerzett tudást érvényesítő eljárások egy portfóliót, egy, a jelölttel lefolytatott interjút, valamint egy gyakorlati vizsgát foglalnak magukba. A tudásközpont alkalmazottai, a vállalat, valamint a regionális oktatási központok (ROC) a jelöltet együtt végigvezetik a folyamaton. A bizonyítvány vagy a diploma kiadása jórészt a regionális oktatási központokon múlik. Az oktatási miniszter az akkreditáció felelősségét az oktatási intézmények hatáskörébe utalta. Ezen felül az ipari ágazati szervezetek (szakmai szövetségek) saját akkreditációs rendszereket dolgoztak ki maguknak, amelyek közül néhányat gyakorlati értéküknek köszönhetően a szektorok/ágazatok saját maguk ismernek el. Az egyes intézmények önmaguk is kiadhatnak olyan bizonyítványokat, amelyek színvonala követelményeknek megfelel. E gyakorlatra láthatunk példákat is, például az önkéntes munkára jelentkezők számára adnak ki bizonyítványt saját, egyedi követelményrendszerüknek történő megfelelésről, amely nem kapcsolódik a hivatalos akkreditációs rendszerhez.

Norvégia

Az iskolarendszeren kívüli képzés Norvégiában az állami oktatási rendszerben, a felnőttoktatási egyesületekben, a népfőis-

kolákban, a távoktatási intézményekben, valamint egyéb magánintézményekben és a munkahelyeken egyaránt zajlik. A korábban megszerzett tudás érvényesítését oktatási intézmények és ágazati szervezetek különféle módon biztosítják. Az ágazati tanusítványok, valamint az egyéb országos szintű képesítések esetében a szakértelmet általában a munkahely igazolja hivatalos, akkreditált és független külső intézményeken keresztül. Továbbá bevezették a RealDoc nevű országos minősítési és akkreditációs rendszert, amely az informális és iskolán kívüli tanulás által szerzett tudást a VOX Intézet által ismeri el. A VOX egy felnőttképzési intézet, melynek fő célja a felnőttképzéshez kapcsolódó kutatási és fejlesztési projektek kezdeményezése, koordinálása és akkreditálása. A norvég kormány a VOX-ot abból a célból hozta létre, hogy kiemelt eszközként szolgáljon az új Kompetencia Reform megvalósításához, mely reform célul tűzte ki a társadalomban, a munkahelyeken és az egyéni szinteken felmerülő új és megváltozott képességek iránti igények kielégítését. A RealDoc rendszere magába foglalja az egyén által a különböző tudásterületekről – az oktatási rendszer, a munka és az otthoni tevékenységek révén megszerzett összes iskolarendszerű, iskolarendszeren kívüli és informális tanulás által elsajátított tudást. A korábban megszerzett tudást egy „kompetencia bizonyítvány” dokumentálja, melyet a munkavállaló állít össze saját önértékelése alapján munkahelyén és a munkáltatójuk pedig aláírja és hitelesíti. A folyamat a bizalmon, valamint a munkahelyen kifejlesztett társadalmi tőkéen alapul. Az önkéntes munkát is maga az egyén dokumentálja az önértékelési folyamatban. Az iskolarendszeren kívüli tanulás révén szerzett tudás elismeréséhez

kifejlesztett módszerek és eszközök magukba foglalják a megbeszélésen alapuló módszert, a portfólió felmérést, valamint a gyakorlatban bemutatott képességek értékelését is.

Lengyelország

Lengyelországban kevés hagyománya van az iskolarendszeren kívül és az informális módon szerzett tudás érvényesítésének. Az érvényesítést az oktatási (1999), továbbképzési és szakképzési (2002–2004) reformmal együtt vezették be. A jelenlegi szakirányú továbbképzési rendszer (CVT) széles területet ölel fel, valamint kiterjed az állami és nem állami intézményekre, és egyaránt működik iskolarendszeren belül és kívül. A továbbképzési központok fontos elemei a szakirányú továbbképzési rendszernek. Ezek többfunkciós állami oktatási intézmények, melyek továbbtanulási és továbbképzési lehetőségeket biztosítanak a felnőttek számára iskolarendszeren belül és kívül egyaránt. Szakképesítést is adnak.

A szakképzés megszerzését megerősítő külső vizsgák egyfajta kapcsolatot jelentenek az alapfokú szakmai oktatás és a képzési rendszer között. Az iskolán kívüli rendszerben megszerezhető képesítések (ideértve a munka mellett megszerzett képesítést is) érvényesítésére az állami vizsgabizottságok által összeállított vizsgák sikeres teljesítését követően kerülhet sor. Működnek a munkáltatók által kijelölt (például a kézműves kamara) vizsgabizottságok is, melyek az iskolaival egyenértékű képesítésekről adnak ki igazolást. A képesítések alapján olyan címek nyerhetők el, mint például a segédlevél vagy a mesteriparosi oklevél egy-egy szakmában. Mindezekon felül bizonyos szakmákban (például biztonsági őr, az elektronikai szakmában dolgozó mérnökök és technici-

kai személyzet, a munkavédelmi technikusok és higiéniai szakemberek) a szakmai minősítő testületek tagjait, a velük releváns szektorok testületeiből és/vagy szakmai egyesületekből delegálják. Különböző jogosítványok szerezhetők magán vagy harmadik szektorban működő szervezeteknél (például az önkéntes munka jogosítványa, a számítógép használati jogosítvány, vidékfejlesztési menedzseri oklevél stb.), melyek nem számítanak hivatalosnak, és így államilag elismertnek sem, érvényesítésük azonban távoktatás útján lehetséges. A levelező képzések államilag elismert képesítést adnak vagy legalábbis biztosítják a hivatalos elismerés lehetőségét.

Az állam és a különböző testületek által felállított akadályok leküzdése és a képességeken alapuló minősítési rendszer kiépítése sokkal mélyrehatóbb változást követel meg a társadalmi értékrendszerben és normákban. Egy ilyen mértékű változás olyan új tanulási kultúrát hozhatna létre, amely képessé teszi és ösztönzi az egyéneket arra, hogy alkalmazkodjanak a munkaerőpiac gyorsan változó körülményeihez és követelményeihez.

Románia

Iskolarendszeren kívüli képzést állami és magán cégek egyaránt szolgáltatnak Romániában. Az Oktatási és Kutatási Minisztérium a vállalatok szükségleteihez és a munkaerő piaci igényekhez alkalmazkodó tanfolyamokat fejleszt ki. A Nemzeti Foglalkoztatási és Szakmai Képzési Ügynökség szintén fejleszt és finanszíroz oktatási programokat saját képzési központjaikon keresztül, melyek képesítő és továbbképző tanfolyamokat szerveznek főleg a munkanélküliek és azok számára, akiket munka-

nélküliség fenyeget. A magánkézben lévő szakmai képzési központok szintén szerveznek tanfolyamokat speciális tevékenységi területeken. Ezeket a képzéseket néhány kereskedelmi és iparkamara, szakmai egyesületek, cégek, civil szervezetek és kulturális központok égisze alatt szervezik. A képzést szolgáltató szervezetek csak olyan országos szinten elismert oklevelet biztosító képzési programokat indíthatnak, melyeket a Nemzeti Felnőtt Szakképzési Tanács előzőleg már jóváhagyott.

A szakmai alkalmasságot értékelő központok felelősek az iskolán kívüli vagy informális tanulás eredményeként elsajátított szakmai tudás érvényesítéséért. 2005-ben Romániában 17 értékelő központ kapott felhatalmazást 57 a nemzeti regiszterben szereplő szakma képesítésére az alábbi szakterületeken: rádió-kommunikáció, bankszakma, szociális támogatás, kereskedelem, tűzvédelem, informatika, projektmenedzsment, gépészet, szolgáltatások, posta, oktatás és mezőgazdaság. A Nemzeti Felnőtt Szakképzési Tanács (NCAPT) engedélyezi, értékeli az alkalmasságot vizsgáló központok működését, valamint magukat a szakmai alkalmasságot vizsgáló személyeket, illetve a külső és belső ellenőröket látja el megfelelő oklevéllel.

Ez az értékelési folyamat önkéntes és független a képzési folyamatától, követi a Foglalkozások Szakmai Előírásai című hivatalos kiadványban megfogalmazott kritériumokat, ezen kívül munkatapasztalatokon is alapul.

Spanyolország

Spanyolországban az iskolán kívüli és az informális tanulás pozitív módon jelenik meg mind az állami, mind a magán-

szektorban. Egy új képesítési és szakképzési törvény lépett életbe, melynek célja egy integrált szakképzési és akkreditációs rendszer bevezetése. A rendszer a társadalmi és gazdasági igényekre változatos képzési lehetőségekkel kíván válaszolni, teljesíteni kívánja a különböző elvárásokat, kezelni az egyéni élethelyzeteket. Az első lépést a szakképzési rendszer bevezetése terén a Szakképzések Nemzeti Katalógusának létrehozása jelentette. Ez a katalógus tartalmazni fogja az egyes szakképzésekhez szükséges szakképző tanfolyamok listáját. A Nemzeti Szakképzési Intézet kapcsolatot teremt a közigazgatási intézményekkel és társadalmi partnerekkel, valamint felelős a Szakképzések Nemzeti Katalógusának megszerkesztéséért és frissítéséért. Jelenleg sokféle iskolán kívüli képzés létezik, melyek elvégzése nem ad államilag elismert képesítést. Emiatt konfliktushelyzet alakult ki az állam és a szakmai szervezetek/szövetségek között – bár léteznek különféle kezdeményezések olyan módszerek bevezetésére, amelyek biztosítják az iskolarendszeren kívül vagy az informálisan szerzett tudás érvényesítését és elismertetését. A magánvállalkozásokban működtetett oktatási szervezetek nem kellő nyilvánossága miatt nehéz nyomon követni az egyes cégek szakképesítő tanfolyamainak aktuális választékát és bővülését, valamint termékeik érvényesítésre vonatkozó igényeit. Az érvényesítés és a hitelesítés kezdeményezési joga a közigazgatást illeti. A központi kormány a felelős a képzettség és a szakképzés nemzeti rendszerének szabályozásáért és koordinációjáért. A minősítési rendszer fő konfliktusa abból származik, hogy két párhuzamos minősítő hatóság működik, melyek nem állnak kapcsolatban egymással: a Munkaügyi és Szociális Minisztérium

szakképesítéseket ad, míg az Oktatási és Tudományügyi Minisztérium az iskolarendszerű oktatást szabályozza és a képesítés megszerzését vizsgákhoz köti.

Svédország

Az iskolarendszeren kívüli képzés mindig fontos pedagógiai szerepet játszott a svédországi szervezett liberális felnőttoktatásban. Ebben a képzési formában több különböző változat áll rendelkezésre. A gyakorlati munka tapasztalatain alapuló tanulás (szoros együttműködésben a képző szervezetekkel) népszerű a felnőttek körében. Egyes, a civil szektor keretén belül működő képzőszervezetek olyan képesítéseket adnak ki, melyeket csak korlátozottan ismernek el. Az ilyen képesítések közé tartoznak a nyelvtanfolyami bizonyítványok, a vadászati vizsgák és a kishajóvezetői engedélyek. Ez a képesítési rendszer hosszú évek óta működik az oktatási szektorban, de az elmúlt évek során ugrásszerű növekedés volt megfigyelhető a tevékenységek számában, sőt néhány területen intenzitásuk is megnövekedett. Meglepő módon az ezirányú kezdeményezések és törekvések ellenére a képesítések érvényesítésének még mindig nincs egy országos szintű hálózata, bár a (2003-ban alapított) Svéd Nemzeti Tudás Érvényesítési Bizottság feladatkörébe tartozik az érvényesítés és a minőség módszertanának fejlesztése. Az érvényesítés felelőssége Svédországban megoszlik az oktatási rendszer és a társadalmi partnerek között. Az oktatási rendszer decentralizálása azt jelenti, hogy a helyi hatóságoknak is van felelősségük a helyi szintű érvényesítésben, melynek feladatai az egyes önkormányzatok között oszlanak meg.

Az érvényesítés motivációja két különálló forrásból ered Svédországban. Az egyik a

Kunskapslyfte, mely nemzeti szintű elvárást jelent a lakosság általános oktatási szintjének középiskolai szint feletti szintre történő emelésére vonatkozóan, a másik elvárás, hogy egyfajta segítséget nyújtson a bevándorlók szakmai tudásának felméréséhez. Számos munkához kötődő bizonyítványt adnak ki jelenleg, például szakmunkás bizonyítványokat (78 szakmában), valamint segédleveleket és mesterleveleket (115 szakmában). A szakmunkás bizonyítványokat szintén az egyes szakmai tagozatoknál lehet megszerezni.

Fontos és hasznos vívmány Svédországban az általános képességekre vonatkozó tíz kritérium felállítása, melyek átalakíthatók és kifejleszthetők oly módon, hogy a különféle szakmák sajátosságainak megfelelően alkalmazhatók és beilleszthetők legyenek az egyes szakmák szakmai követelményrendszerébe. A tíz kritérium a következő: a problémamegoldás képessége, a tervezés és szervezés képessége, nyelvi és kommunikációs képesség, probléma megoldási képesség, tervezési és szervezési képesség, feladatmegoldás és gyakorlati problémák megoldásának képessége, együttműködési képesség, eszközhasználati képesség, minőség tudat, esztétikai hozzáállás, etikai hozzáállás, fejlesztés irányítása.

Egyesült Királyság

Az iskolán kívüli és az informális képzés széles körben elterjedt az Egyesült Királyságban, főleg a Közösségi Oktatás és Fejlesztés, illetve a munka alapú képzési rendszerek révén. A közösségi oktatás és a munka alapú tanulás során elnyert ismereteket akkreditált minősítő rendszerek keretében lehet elismertetni és érvényesíttetni. A kulcselemek az egyén elismert szaktudásának mobilitása és az

átírányíthatósága az Egyesült Királyság versenyszférájába. A Nemzeti Minősítő Keretrendszer meghatározza azokat a szinteket, melyeket teljesíteni kell a képesítés megszerzéséhez, lehetővé téve az összehasonlítást a különböző képesítési szintek között, illetve jól kivehető fejlődéspályát alakítva ki az egyes életpályák számára. Az egyes nemzeti szintű szakképesítések (NVQ) munkához kapcsolódó, képességen alapuló képesítések, melyek a nemzeti szakmai követelményrendszer alapján a kiértékelési folyamatot vagy a képzést követően szerzhetőek meg. A képzésben résztvevőket arra ösztönzik, hogy egy egyéni fejlesztési tervet dolgozzanak ki, amely magában foglalja az egyén "képességi profil"-ját, a megszerzett képesítéseiről szóló listát és egy személyes eredményeit bemutató portfóliót. A feladat elvégzését tanácsadó szakemberek segítik. Az ország egész területén működnek képesítő testületek, melyek a skóciai szakképesítési rendszer (Skócia), az országos szintű szakképesítési rendszer (Anglia és Wales), a korábbi megszerzett ismeretek (Skócia) és az élethosszig tartó tanulás (Learning & Skills Council England) akkreditációhoz kapcsolódó feladatokat látják el. A képességen alapuló minősítés ezen rendszere azt a célt tűzte ki, hogy egy működő, reális határfelületként szolgáljon az iskolarendszeren kívüli és iskolarendszerű tanulás és ezek akkreditációs rendszere között. Azonban különbséget kell tenni az angol és a skót gyakorlat között. Míg Anglia sokkal inkább akkreditáció-orientáltnak tűnik, Skócia ezzel ellentétben egy tanulói szemléletű megközelítést követ. A gyakorlat egyre inkább azt mutatja, hogy a tanulói szemléletű megközelítés sokkal inkább önfenntartó. A tanácsadás eredményeként a tanulók hosszabb időt töltenek el

tanulással. Az akkreditáció akadályai itt is fellelhetők úgy, mint az egyén, a kis- és középvállalkozások és a mikrovállalkozások által fizetendő magas költségek, a közlekedési nehézségek és az iskolán kívüli képzést lebonyolító központok rossz elérhetősége. A tanulási kultúra ezen formája, különösen a nem hagyományos tanulók számára szintén akadályozó tényező lehet az akkreditációban. A közösségi tervezés tesztelése az új skóciai strukturális alapok keretében zajlik, ahol a támogatást a vidéki közösségek oktatásához és képzéséhez kötik. A vidéki közösségek számára az e-tanulás lehetőségeinek hatásait vizsgáló tesztek folyamatban vannak, így ez a kérdés még vizsgálatra vár. Néhány periférikus terület még nem rendelkezik széles sávú internet kapcsolattal, és ez tovább bonyolítja a helyzetet.

2.1.3. Következtetések

A tizenegy vizsgált ország informális és intézményen kívüli képzési politikájának áttekintése azt szemlélteti, hogy az említett országok három fő csoportba sorolhatók az Európai Unió és a szomszédos államok területén belül:

Északi / központi országok: Finnország, Németország, Hollandia, Norvégia, Svédország, Egyesült Királyság

Déli országok: Görögország, Spanyolország

Új tagállamok / keleti országok: Magyarország, Lengyelország

A vizsgált országokban az iskolarendszeren kívüli és informális tanulásra különféle szervezeteknél van lehetőség különféle szinteken és választékban. Megkülönböztethetünk:

Országokat, melyek régi hagyományokkal és kiterjedt piacokkal rendelkeznek és az iskolarendszeren kívüli képzések nagyrészt az állami közszolgáltatás részét képezik. Ezekre példa: Finnország, Hollandia, Norvégia, Svédország és az Egyesült Királyság

Országokat, melyek korlátozott mértékben nyújtanak iskolarendszeren kívüli oktatást az állami szektorban, viszont a magánszektor fejlett szinten elégíti ki a munkaerőpiac szakemberek vagy új készségek iránti keresletét. Ezekre példa: Németország, Görögország, Spanyolország, Románia

Olyan országokat, melyek mind az állami, mind a magán szférában korlátozott mértékben nyújtanak iskolán kívüli oktatást, emellett a fő hangsúlyt az iskolarendszerű oktatásra helyezik, és a képzések döntő részét állami szabályozás útján felügyelik. Ezekre példa: Magyarország, Lengyelország.

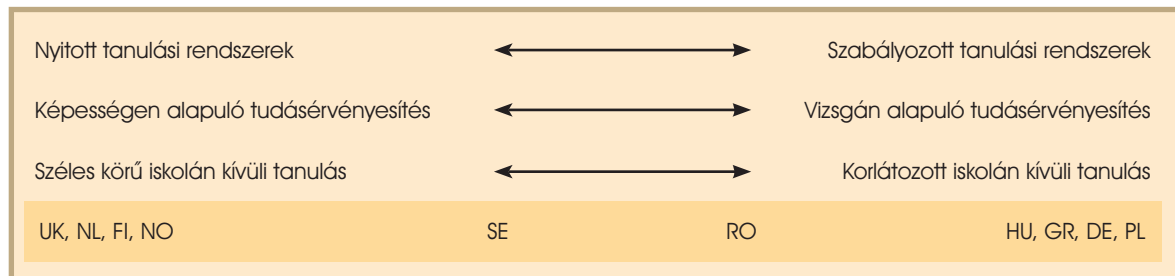
Az egyes szakmákban megszerezhető szakképesítések elemzése rámutatott arra, hogy egy-egy országon belül kialakított képesítési és akkreditációs modellek hű lenyomatai az adott ország közoktatási rendszerének. A vizsgált országokat egy képzeletbeli egyenesen lehet elhelyezni, amelynek egyik végén találhatóak a „nyílt” típusú közoktatási rendszerrel rendelkező országok. Ezek a rendszerek lehetővé teszik az iskolarendszerű, iskolarendszeren kívüli és informális tanulás különféle típusainak keveredését egy rugalmas minősítési rendszeren belül. Náluk sokkal inkább elismerésre kerül a korábbi tanulás során megszerzett képességek és tudás (amelyek bármilyen típusú tanulásból származhatnak), mint a hivatalos, állami tananyagon alapuló ismeretek. A koráb-

ban megszerzett tudás érvényesítését különösen az 1990-es évektől kezdve számos országban, mint például Finnország, Hollandia, Norvégia és az Egyesült Királyság széles körben alkalmazzák. A rugalmas minősítési rendszerek portfólió készítésének módszerén és a munka közbeni megfigyelésen alapulnak. Ezekben az országokban a szakképesítést nyújtó képzési formáknak széles palettája található. A szakképesítést adó hatóságok egyaránt lehetnek centralizáltak vagy decentralizáltak.

A képzeletbeli egyenes másik végén azok az országok helyezhetők el, amelyek "zárt" oktatási struktúrával rendelkeznek, előnyben részesítve a formális minősítési

rendszereket, melyek általában vizsgán alapulnak. Ezekben az országokban az iskolarendszeren kívüli vagy az informális úton szerzett tudás nem érvényesíthető, illetve nem akkreditálható (Németország, Görögország, Magyarország, Lengyelország, Spanyolország). Ez alól kivételt képeznek az olyan műszaki jellegű szakmákhoz kiadott bizonyítványok, amelyeket a társadalmi partnerek, szervezetek vagy az állam ajánl fel.

Az alábbiakban illusztrálásra kerülnek az egyes országok iskolán kívüli vagy informális úton megszerzett tudás minősítési és képesítési rendszereinek rugalmassága. Az egyes országok helyzetét az 1. ábra szemlélteti:

1. ábra. A vizsgált országok oktatási rendszereinek egyenesen történő elhelyezése

A rugalmas minősítési rendszerek lehetőséget adnak a tanulni vágyók fejlődésére és az élethosszig tartó tanulási pálya kialakítására. Az egyes országokról szóló jelentések összehasonlító elemzése rámutat arra, hogy az egyenes bal oldalán elhelyezkedő, rugalmas minősítési és képesítési rendszerek jó módszereit kellene alkalmazni az egyenes jobb oldalán található országoknak. A legtöbb országban (Svédország és Norvégia kivételével) a korábban elsajátított tudást érvényesíteni és hitelesíteni kell, hogy a munkaadók elismerjék és elfogadják. Ezen oktatási formációk hagyományos oktatási rendszerekbe való átvitele, melyek rendkívül erősen támogatottak (általában az oktatási minisztériumok által), nem egyszerű feladat. A sikerhez a társadalmi értékrend szélesebb körű változása szükséges, amely az új politikákban és különösen egy új típusú tanulási kultúra ösztönzésében nyilvánul meg, ami lehetővé teszi az emberek számára, hogy alkalmazkodni tudjanak az igen gyorsan változó munkaerő piaci körülményekhez és követelményekhez.

Az alkalmazható jó módszerekre az alábbi példákat lehet felhozni:

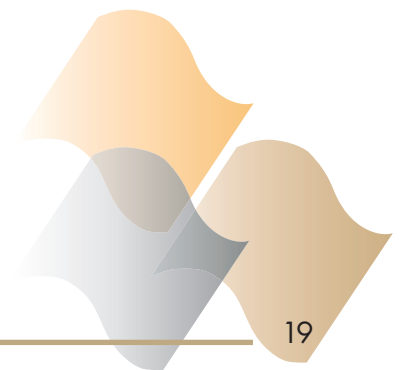
A skandináv országokban a Realkompetanse elnevezést vezették be a minősítés összes aspektusának kezelésére (Nordic Council, 2001). A Realkompetanse, mint gyűjtőfogalom az összes tanulási fajta eredményét magában foglalja. Néhány esetben kritizálták azért, hogy a kifejezés túl széles jelentéskörrel rendelkezik. Azonban maga a fogalom a fontos, hiszen az ember összes képesítését és képességét foglalja magába a maga teljességében.

Angliában és Skóciában a centralizált állami rendszer szakmai minősítését (NSQ vagy SVQ) az erre jogosult szervek

országos hálózatán keresztül lehet megszerezni, amiben a tanulókat egy kiterjedt tanácsadói hálózat segíti.

Hollandia rugalmas és liberális rendszere a korábban elsajátított tudás érvényesítésének minden fajtáját elfogadja, származzon az akár iskolarendszerű, informális vagy iskolán kívüli oktatásból és képzésből.

Svédországban az állam az általános képességek tíz kritériumát fogalmazta meg, melyeket további szakmai kritériumokkal bővítettek ki. A képességeken alapuló általános és szakmai alkalmassági minősítést egy decentralizált, önkormányzatok által működtetett rendszer végzi, ugyanis állami szintű rendszer nem létezik.

2.2. Egy átfogó tanulmány a megtanult eredmények érvényesítése, hitelesítése és elismertetése iránti igényekről hat tevékenységi területen a vidéki térségekben

2.2.1. Bevezetés

Tizenegy európai országban készült felmérés az iskolarendszeren kívüli, valamint az informális oktatás és képzés érvényesítése, hitelesítése, illetve elismertetése iránti igényekről. A felmérések hat, a vidéki térséget érintő szektorra terjedtek ki. A vizsgált szektorok a következők: farmgazdaság, kisüzemi szektor, turizmus, oktatás, egészségügyi ellátás és szociális gondozás, valamint az egyéb szolgáltatások. A vizsgálat alapját és módszerét minden országban egy közösen elkészített kérdőív – személyes, telefonos és elektronikus interjúk kombinálásával – információi adták. A felmérések az alábbi kérdésekre igyekeztek választ találni:

1. Szükség van-e a tapasztalatokon alapuló, az informális és az iskolán kívül szerzett tudás érvényesítésére a vizsgált területeken?
2. A jelenleg működő tudásérvényesítési modellek szektoronként meghatározottak vagy megosznak az egyes szektorok között?
3. A tudáselismerés milyen igényeket elégít ki (például a karrierépítés, a mobilitás, a foglalkoztatás fenntarthatósága, kapacitásépítés, valamint a fenntartható fejlődés számára)?
4. Megvan-e a kellő igény és tapasztalat arra, hogy bevezessék az informális és iskolarendszeren kívüli tudáselismerés modelljét az egyes szektorokban?

A kutatások eredményeit mind a tizenegy ország jelentésben foglalta össze, ame-

lyekből az egyes területekre vonatkozóan ún. horizontális jelentés készült a felmérésben részt vevő mind a tizenegy országról.

A főbb eredményekről készült összefoglaló és a hat horizontális jelentés főbb következtetései az alábbiakban olvashatók.

2.2.2. Az egyes területekről készült jelentések

Kisüzemi szektor

A kisüzemi szektorban működő tudáselismerési modellek nagymértékben függenek az egyes országok általános oktatási rendszerének felépítésétől. Ebben a szektorban sokkal inkább, mint bármely másikkban a képesítést adó oktatás ötvöződik a munkatapasztalatokon alapuló elemekkel (mint például a tanonckodás), az intézményesített rendszeren belüli tanulással. Bár a munkaadók sokkal nagyobb jelentőséget tulajdonítanak a korábbi munkatapasztalatok során elsajátított ismereteknek.

Néhány országban, mint például Görögországban és Lengyelországban az állami szektornak döntő szerepe van a szakoktatás elismerésében, valamint a formális képesítéssel nem rendelkező dolgozók jövőbeni munkahelyeinek kialakításában. Az adott terület piaci igényeinek találkozni kell, de ehhez az állami és a magán csoportoknak felül kell vizsgálniuk és naprakészre kell hozni az iskolarendszeren kívüli és informális tudás minősítési rendszeréről kialakított koncepcióikat és elveiket.

Az e területen működő vállalkozások az oktatási rendszer és a piaci igények között lévő jelentős eltérésekről számolnak be. Mint ahogy Hollandia, Svédország, Németország és Spanyolország példái is sugallják, a folyamatos technológiai változások újabb és újabb szakképesítési igényeket

támasztanak, amelyek gyakran teljesíthetetlenek, és még ennél is gyakrabban olyan speciális képességekkel rendelkező szakemberek iránti igényeket teremtenek, melyekre tanulói oldalon nincs igény. A speciális tanfolyamok iránti tanulói érdeklődés hiánya további tényezője lehet a képzések aránytalanul magas költségeinek. Az olyan országokban, mint Románia, Magyarország, Lengyelország az Európai Unióhoz történő csatlakozás következtében fellépő változások további adalékként szolgálnak a képzett ipari munkaerő iránti kereslethez.

Az Európai Unión belüli vándorlás az új tagállamokból a régebbi tagállamok felé 2004 óta nagy hatással van erre a szektorra egész Európában. Az új tagállamok (Lengyelország, Románia, Magyarország) jelentős veszteségeket szenvedtek el a képzett munkaerő tekintetében, mivel azok kivándorolnak a korábbi uniós tagállamokba. A bevándorló munkások alacsonyabb munkabérért is hajlandók dolgozni, így azok a munkaadók, akik a bevándorló szakképesítését nem veszik figyelembe, gyakran őket részesítik előnyben. A kötelező szakképesítés néhány országban, mint például Lengyelország és Románia eszköz arra, hogy megküzdjenek a szürkegazdaság kiterjedt gyakorlatával.

Oktatás

Az oktatás és képzés az oktatás területén leginkább a tanári szakmához kötődik. A tanítás az iskolai keretek között és iskolán kívüli formában, mint például a képzőközpontokban is történhet. Az oktatás célcsoportjai lehetnek gyerekek (iskolákban) és felnőttek is az egyetemeken, főiskolákon és utóbbiak a felnőttképzési intézményekben.

Az iskolai vagy egyéb közoktatási intézmények tanárai számára a szakképzés leginkább iskolai rendszerű oktatás formájában

zajlik, és a megszerezhető képesítések jelentik az egyedüli utat a munkahely folyamatos megtartása és megszerzése felé. A legtöbb országban a tanárképzés diplomás végzettséget ad és az állami felsőoktatási intézmények keretei között zajlik. A munka melletti képzés jelentősége országoként változó: például Svédországban a középiskolai tanári munkakör betöltéséhez többéves gyakorlati munkatapasztalat szükséges, míg más országokban nem írnak elő kötelező gyakorlatot. A vizsgált tizenegy ország közül csak Lengyelország és Hollandia (ez utóbbi használja a korábban elsajátított tudás minősítési rendszerét) javasolja, hogy az iskolán kívüli képzés keretében tanári képesítést is lehessen szerezni.

Tehát az iskola rendszerű oktatás dominanciája jellemzi a tanárképzést, de van néhány kivétel ez alól is. A kivételek általában bizonyos iskolán belül vagy kívül támogatott képzésekre irányulnak, ilyenek például a számítógépes ismeretek, idegen nyelvek vagy egyéni fejlesztési tanfolyamok. Ezek az iskolán kívüli képzések azonban nem adnak hivatalos szakképesítést.

A legtöbb országban (Svédország, Lengyelország, Németország és Spanyolország) az iskolarendszeren kívüli oktatásban csak olyan tanárok vehetnek részt, akik már tanári pályán vannak és a meglévő képességeiket kívánják fejleszteni vagy új ismereteket szeretnének elsajátítani. Az ilyen lehetőségeket a tanárok általában örömmel üdvözlik, továbbá igényként fogalmazzák meg bennük ezen lehetőségek további bővítését, hiszen ezek az oktatás előnyére válna. Léteznek olyan iskolán kívüli képzési lehetőségek is a tanárok számára, amelyek nem a szigorú értelemben vett szakmai képességeket fejlesztenek, hanem inkább a munkájuk ellátásához kapcsolódó társadalmi, műszaki vagy szervezeti ismereteket bővítenek. Néhány, főleg skan-

dináviai ország beszámolt arról, hogy ez a fajta tudás egyre nagyobb jelentőséget kap, és elismerését támogatni kellene.

Számos ország (Hollandia, Románia, az Egyesült Királyság) szakképzett tanárihiánnyal küszködik. Voltak olyan észrevételek, hogy mindez az alacsony bérezés miatt alakult így. Általában az iskolán kívüli, az informális és az élethosszig tartó tanulás széles körben elfogadott, de vannak olyan nézetek is, amelyek szerint a szakértelem és a korábban elsajátított tudás elismerése még fejlesztésre szorul.

Farmgazdálkodás

Az országok között jelentős különbségek figyelhetők meg az egyéni farmgazdálkodói szektor jelentősége, szerkezete és fejlettségi foka között. Ez természetesen a gazdálkodók végzettségéhez és igényeihez, de az iskolarendszeren kívül, illetve az informális tanulás elfogadottságához, valamint a hivatalos elismeretés iránti szükségletekhez is kapcsolható.

A mezőgazdasági szektoron belül az alapszintű szakképzés rendszere sok országban (Németország, Görögország, Magyarország, Finnország, Hollandia, Lengyelország, Románia, Svédország) jól szervezett. Más területekkel szemben azonban a farmgazdálkodáshoz nem szükséges az iskolát elvégezni, így csak keveseknek van hivatalos iskolai végzettségük. Néhány országban, mint például Spanyolország, Románia, Magyarország és Lengyelország a gazdálkodók gyakran csak általános iskolai végzettséggel rendelkeznek és képességeiket tapasztalati úton, munka közben szerzik meg. Ezen kívül a lengyelországi jelentés arról számol be, hogy a farmgazdálkodói szektor képviselői nem értékelik nagyra a hivatalos iskolai végzettséget. Így ez jelentős kihívás a szektor számára.

Vannak azonban olyan munkakörök, ahol a korábban megszerzett tudás minősítése, akkreditációja vagy elismeretése kívánatos és/vagy kötelezően előírt. Ez vonatkozhat speciális szakmákra, mint például az állattartás, állattenyésztés vagy a traktorvezetés. Más esetekben az iskolán kívüli tanulást a szektoron belül végbemenő technológiai fejlődés indukálja. Ezen kívül az általános képességek, mint például az információs technológia használata egyre fontosabbá válnak.

Európa szerte a farmgazdálkodói szektor egy jelentős szerkezeti változáson megy keresztül a családi farmgazdaságoktól kezdve a kereskedelmi vállalkozásokig. A vizsgált országok e változó folyamatnak különböző fázisaiban vannak. A szektorban végbemenő szerkezetváltás erős hatással van az oktatási igényekre, valamint az érvényesülési lehetőségekre. A mezőgazdasági vállalkozók iránti igényt a megnövekedett komplexitás és a verseny táplálja. A mezőgazdasági és üzleti képzések iskolarendszeren belüli oktatása alapvető szükségé válik, különösen a nagy mezőgazdasági vállalkozások részéről, mint ahogy az a holland jelentésből is kiderül.

Az agrárszektoron belüli iskolarendszerű képzés megszerzésére motiváló tényezőként hat az EU gazdálkodókat támogató rendszere. A támogatásokra való jogosultság akkreditált végzettséghez kötött. Ezt sokan szükségtelennek ítélik meg – ami nem meglepő, hiszen az iskolarendszerű képzésben megszerzett ismereteknek nem tulajdonítanak értéket, derül ki a lengyelországi jelentésből.

Az új tagállamokból a régebbi tagállamokba történő migráció a szektor egyik jellemző vonása. Néhány országban, mint például Görögországban és Magyarországon, a mezőgazdaságban szakképzetlen munkások dolgoznak. Ez azért fontos, mert

a munkaerőpiacnak e szelete is növeli a korábban megszerzett tudás minősítése iránti keresletet.

Turizmus

A turizmus oktatása és a turisztikai képzés iskolarendszerben, iskolarendszeren kívül vagy informális módon történik, ami rendkívül fontos az idegenforgalmi szolgáltatások színvonalának emelése szempontjából. A képzett munkaerő megteremtésére szolgáló módszerek az oktatást tekintik, mely hozzáadott értéket szolgáltat az idegenforgalmi termékhez és emeli az idegenforgalmi szolgáltatások minőségét.

Azok az országok, melyeknek gazdasága nem függ a turizmustól (Finnország és Svédország) vagy nem rendelkeznek turisztikai hagyományokkal (Lengyelország) nem támasztottak nagyobb igényt a fejlett idegenforgalmi képzés iránt.

Az e területen nyújtott iskolarendszerű oktatás a szakképzéstől a felsőfokú oktatási szintig terjed. Az állami képesítések többsége tanfolyamok, vizsgák és gyakorlati tapasztalatok révén szerezhető meg. Bár az állami tanintézetekben megszerzett végzettség nem előfeltétele a magán-szektorban történő elhelyezkedésnek, azért többnyire ez vált elfogadottá, főleg a nagyobb vállalkozásoknál történő elhelyezkedés vagy a magasabb pozíciók betöltése esetében (Görögország, Spanyolország, Svédország, Magyarország, Lengyelország). Olyan országokban, ahol az állami szféra erős, az állam játssza a fő szerepet azáltal, hogy speciális idegenforgalmi tevékenységekhez csak ő adhat ki engedélyt. Más országokban az állam a közintézményeknél betölthető státuszokat államilag elismert szakképesítésekhez köti.

Vannak arra is példák, hogy az egész idegenforgalmi szektor foglalkoztatását

területek vagy egyéb turizmushoz tartozó szerveződések szabályozzák. Ennek eredményeként zárt/védett szakmák alakulnak ki (például idegenvezetők Görögországban). A szabad és átlátható minősítési rendszer megoldás lehet az ilyen protekcionizmus megszüntetésére.

Az iskolarendszerű idegenforgalmi oktatás sok célországban nem eléggé rugalmas és nem reagál az állandóan változó idegenforgalmi igényekre, – fogalmazódik meg a Görögországról és Romániáról szóló jelentésben. Ezt sok országban a hivatalos képesítések hiánya magyarázza a turizmus egyes szakágazataiban, mint például a természeti és vidéki turizmus. Egy másik példa arra utal, hogy a képzések nem megfelelően kapcsolódnak az új technológiák idegenforgalomban történő használatához. Az információs technológiák különféle formáinak használata nem integrálódott be az iskolarendszerű oktatásba olyan mértékben, hogy a kikerülő munkaerő nem rendelkezik megfelelő és jól alkalmazható ismeretekkel.

Néhány országban, főleg Görögországban az iskolarendszerű képzés további akadálya a képzett vezetők hiánya. Mivel az oktatási rendszer inkább a tárgyi tudásra és nem a vezetői ismeretekre koncentrált, ezek az iskolai képzések nem találkoznak a munkaadók elvárásaival. Ezért sokkal szívesebben alkalmazzák azokat, akik az idegenforgalmi ismereteket külföldi intézményekben sajátították el, illetve gazdasági és üzleti ismeretekkel is rendelkeznek.

Ezen hiányosságokat gyakran megszüntetik az informális vagy az iskolarendszeren kívüli képzések, melyek rugalmasabb, az igényekhez jobban alkalmazkodó képzési programokkal rendelkeznek (Svédország, Magyarország, Görögország). Görögországban például néhány idegenforgalmi

szakmában az államilag nem elismert képesítéseket nyújtó képzési szervezetek szolgáltatásai iránt nagyobb a kereslet. A munkaadók nagyra értékelik azokat a munkavállalókat, akik valamilyen luxustesítményben, ötcsillagos szállodában, étteremben stb. szereztek gyakorlatot.

Van tehát létjogosultsága az ilyen iskolán kívüli és informális képzéseknek. A németországi jelentés felhívta a figyelmet a gyakorlati tapasztalatok és a hallgatók körében elterjedt gyakornoki munka során szerzett készségek elismerésének és érvényesítésének szükségességére is.

Igen nagy a szakemberek Európán belüli mozgása ebben a szektorban, így tehát nagy szükség van a korábban megszerzett tudás érvényesítésére is a holland jelentés szerint. Ezeket az eszközöket azért kellene fejleszteni, hogy az egyes készségek elismerése megtörténjen, például az olyanoké, mint amilyen a nyelvtudás is.

Egészségügy

Az egészségügyi és szociális szektor igen kiterjedt, és nagyon sokféle olyan foglalkozást és oktatási háttérrel foglal magába, melyek különféle képesítési szintekhez kötődnek. Ebben a tevékenységben működő szakemberek megnövekedett felelőssége következtében az államilag elismert szakképesítést az esetek túlnyomó többségében ezen a területen kötelező megszerezni. Ez azonban nem általánosan érvényes szabály a szektor egészére vonatkozóan, mint ahogy néhány ország Románia, Görögország és Lengyelország esetében láthatjuk. Ugyanis ez elmondható az egészségügyre, azonban nem érvényes a szociális gondozói területre, ahol a követelmények lényegesen alacsonyabbak. A kelet-európai országokban a szociális munka igen nagy hányadát szakképzetlen munkaerő végzi, amely ráadásul a szürkegazdaságban

tevékenykedik. Ezekben az országokban a szociális gondozás területén dolgozó válaszadók hangsúlyozták az iskolarendszeren kívüli és informálisan megszerzett tudás érvényesítésének szükségességét.

Az egészségügyi és szociális gondozó szakemberek szakismereteik és szakmai tudásuk legnagyobb részét a felsőoktatásban szerzik meg, amit gyakorlati munka egészít ki. A gyakorlatban eltöltött idő aránya nagyobb mértékű az alacsonyabb képesítést igénylő szakmák és szakemberek esetében. Az ilyen típusú gyakorlat során megszerzett tudást azonban továbbra is vizsgák útján kell érvényesíteni annak érdekében, hogy a munkáltatók az így szerzett képesítést elfogadhassák.

A legtöbb országban az egészségügyi és szociális területen dolgozó szakembereknek társadalmi és manapság egyre növekvő mértékben nyelvi, illetve számítógépes ismereteket is el kell sajátítaniuk. Bár egyes országok jelentései nem térnek ki külön ezekre a készségekre, a többi területről szóló információk arra engednek következtetni, hogy e készségeket leginkább az iskolarendszeren kívüli tanfolyamok vagy informális módon történő önképzés útján lehet megszerezni (vagy a munkáltató által megrendelt tanfolyamokon, illetve önkéntes tanfolyami részvétel alapján).

A korábban megszerzett tudás érvényesítése ezen a területen még nem túl népszerű. A többi vizsgált szektorral ellentétben a szakemberek sokkal inkább publikációk, szakfolyóiratok, előadások, szemináriumok, konferenciák, internet stb. útján bővítik tudásukat. Hollandiában a korábban megszerzett tudás elismerésére a bizonyítvány egyes formáit alkalmazzák, ami egy nagyon hasznos eszköze a foglalkoztathatóságnak, és munkaerő toborzásnak.

E területen általánosan alkalmazott gyakorlat még a munkáltatók által szervezett képzés, mely képesítést is ad. Ezek a tanfolyamok nagyon népszerűek, és az itt szerzett képesítéseket széles körben elismerik olyan országokban, mint Németország, Finnország és Hollandia, de Görögországban és Lengyelországban már kevésbé.

Úgy tűnik, hogy a jelenlegi és jövőbeni szakemberhiány bizonyos egészségügyi szakmákban (bár leginkább a szociális gondozásban) olyan országokban, mint Hollandia, Magyarország, Norvégia és Lengyelország jelentős kihívást jelent. A tényezők között a jelentések szerint olyanok szerepelnek, mint az alacsony bérek, a munkahelyi stressz, melyek ahhoz vezetnek, hogy sokan elhagyják a szakmát még a nyugdíjas kor előtt. Más területekhez hasonlóan az új tagállamokban a képzett szakemberek hiányát itt is a tömeges elvándorlás okozza.

Más országokban, mint például Görögországban és Spanyolországban nem a képzett munkaerő hiánya a legfőbb probléma. Itt sokkal inkább a munkaerő képzettségi szintjének a megtartása, illetve továbbképzése a fő gond – különösen az állami szektorban. A munka közbeni tanfolyamoknak kulcsszerepe van az egészségügy és a szociális gondozás magas színvonalának megőrzésében.

Ott, ahol a képesítés megszerzése iskolarendszerű képzéshez kötött, mint ahogy az Lengyelországban és Görögországban tapasztalható, az állam monopolhelyzete korlátozza az egyéb lehetőségeket. Szükség van egy objektív, teljesítményalapú és függetlenül mérhető minősítési rendszerre. A válaszadók pozitívan fogadták az iskolarendszeren kívüli és az informális tanulás lehetőségeit. A munkaerő szabad áramlása az Európai Unió országai között újból rámutatott az európai szintű tudásérvényesítés szükségességére ezen a területen is.

Egyéb szolgáltatások

Több mint 40 szolgáltatást nyújtó vállalkozás és intézmény vett részt a felmérésben az egyéb szolgáltatási szektort képviselve. A kisiparos szakma, az ipari és kereskedelmi szolgáltatások, az állami és kommunális szolgáltatások, az építő és javító szolgáltatások, a mezőgazdasági vállalkozói tanácsadó szolgáltatások, a pénzügyi szolgáltatások, valamint az önkéntes munka különféle szervezeteinek képviselői egyaránt részt vettek a felmérésben, bár meg kell jegyezni, hogy nem kizárólag e tevékenységi körökből állnak az egyéb szolgáltatások a vidéki térségekben. Az ilyen, és ehhez hasonló szolgáltatások jelentős foglalkoztatási lehetőségeket nyújtanak a vidéki térségekben élők számára.

A vizsgált országokban működő jelenlegi tudásérvényesítési modellek széles körű minősítési és akkreditációs tevékenységeket foglalnak magukba, melyek általában megfelelnek a szakterületükre vonatkozó országos szabványoknak. A képzésre és továbbképzésre vonatkozó igények az alap- és felsőfokú szakképzésben, valamint a felsőoktatásban természetesen az adott szakterületről függően más és más. Például a kisiparos szakma iránti képzési igények Spanyolországban nem az iskolarendszerű képesítésre, hanem elsősorban a gyakorlati képzésre irányulnak.

A fent említett „egyéb szolgáltatások” széles skálája miatt az egyes országok összehasonlítása nehéz. Úgy tűnik azonban, hogy van a vizsgált országoknak egy közös gyakorlata, mely szerint a nagy üzlethálózatok (például a németországi nagy üzletláncok), a nagyvállalatok (például a Hellén Vasutak), a kamarák (például a németországi IHK) és a civil szervezetek (például a holland Scouting Gelderland) iskolarendszeren kívüli, viszont államilag

elismert képzéseket nyújtanak. E képzések eredményeként az emberek vagy a saját szervezeti rendszerükben vagy hasonló szervezeteknél munkalehetőséghez jutnak.

Bár a fejlett országokban néhány szektorra vonatkozóan megállapíthatjuk, hogy nincs szükség külön képesítések megszerzésére, mivel a vidéki szolgáltató szektorban elegendő számú képzett szakember működik, a technológiai fejlődés és az egyre nagyobb iramban lezajló innováció a vidéki szolgáltatásokra is hatással van. Az élethosszig tartó tanulás, az iskolarendszeren kívül és informálisan megszerzett tudás érvényesítése, minősítése, igazolása és akkreditációja döntően meghatározó szerepet játszik a vidéki térségekben azért, hogy az embereket képessé teszi arra, hogy lépést tudjanak tartani a társadalmi, gazdasági és technológiai változásokkal.

2.2.3. Következtetések

A tudás érvényesítésének, igazolásának és akkreditációjának folyamatairól szóló országtanulmányok azt szemléltetik, hogy a felmérésben szereplő összes országban jelentős igény van az iskolai, iskolarendszeren kívüli és az informális tanulás révén megszerzett tudás érvényesítésére, azok igazolására és akkreditációjára mindegyik szektorban. Az igény mértéke jelentősen függ az adott terület speciális követelményeitől, valamint az egyes szektoroknak az adott országban elért fejlettségi szintjétől. Bizonyos szakmákban, például a gyógyításban és egészségügyi ápolásban az állami képzésre és a hivatalosan megszerzett szakképesítésre alapvető szükség van a szolgáltatás minőségének biztosításához, melyre az iskolán kívüli képzés nem biztosít lehetőséget.

A legtöbb vizsgált területen mindegyik tanulási forma elfogadott, bár területenként

eltérő hangsúlyt fektetnek az iskolán kívüli, informális és iskolarendszerű oktatásra. Bár kétségtelenül a legnagyobb elismertsége az iskolarendszerű oktatásnak van, azonban mind az oktatási és egészségügyi, valamint a szociális gondozói szektorban úgy gondolják, hogy a meglévő képességek fejlesztése és bővítése még ezeken a területeken is fontos. Az egyedüli szektor, amely az iskolarendszerű oktatásnak nem tulajdonít jelentőséget az egyéni farmgazdálkodói szektor, bár az Európa egészét érintő változások hatására ez a szemléletmód is változik. Számos területen előnyben részesítik a különböző típusú képzéseket, mint például az iskolai és a gyakorlati képzés kombinációját. Ez vonatkozik a kisüzemi, az egészségügyi és szociális gondozói szektorokra, valamint az oktatási területekre Svédországban. Mind a kisüzemi, mind a turisztikai szektor nagy jelentőséget tulajdonít a korábbi tapasztalatok során megszerzett tudásnak. Az új készségek, mint például az informatika elsajátítása iránti igény nem szektor specifikus, mert a technológiai fejlődés következtében minden területen megjelenik.

Ismerve azt, hogy az oktatási rendszer és a piaci igények közötti szakadék egynél több területen került megemlítésre (például a kisüzemi termelés és turizmus), számos szektorban (oktatási, egészségügyi és szociális gondozói) munkaerőhiány van (vagy várható). A vizsgálat arra is rámutatott, hogy változik az iskolarendszeren kívüli és informális tanulás jelentősége és megítélése, ami azt jelenti, hogy az iskolarendszeren kívüli és informális tanulás révén megszerzett tudás érvényesítésének igénye és/vagy szükséglete az összes vizsgált területre jellemző. Ez érvényes még az egyéni gazdálkodásra is, ugyanis a gazdálkodók Európai Uniói forrásokra történő ráutaltsága felülmúlta még a témával kapcsolatos viszonylagos érdektelenséget is.

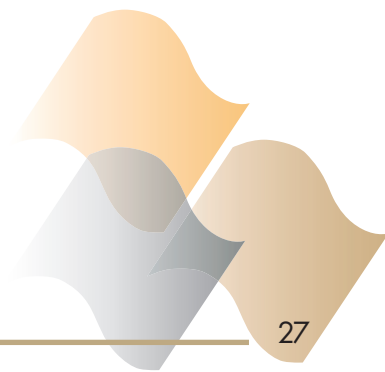
Az államnak az oktatás területén betöltött szerepe az, ami minden egyes vizsgált országban az egyik legdöntőbb tényezője az iskolarendszeren kívüli oktatásban megszerzett tudás elismerésének. A tanulmány azt mutatja, hogy azokban az országokban, ahol az állam kevésbé avatkozik be az oktatási rendszerbe, az iskolarendszeren kívüli és informális módon szerzett tudásnak fejlettebb érvényesítési rendszere alakult ki, mely mind a munkavállalók, mind a munkaadók érdekeit jobban szolgálja. Más országokban, az állam majdnem monopolisztikus szerepet játszik az oktatásban. Ezekben az országokban az iskolán kívüli rendszerben vagy az informálisan megszerzhető tudás érvényesítése gyerekcipőben jár még.

A piaci trendek és körülmények, valamint a munkaadók igényei jelentik az egyik legfőbb hajtóerejét az informális és iskolarendszeren kívüli tudás érvényesítési szükségleteinek. Igen nagy eltérés van ugyanis az iskolarendszerű oktatás keretében megszerzhető tudás és a munkaadók által elvárt tudás között. Az iskolarendszeren kívüli tanulás egy hatékony mechanizmusként működhet az iskolarendszerben megszerzett tudás és szakismeret kiegészítésére, valamint módszerként szolgálhat a naprakész tudás megőrzésére, melyek szükségesek az egyes területeken lezajló technológiai és egyéb változások miatt. Az iskolarendszeren kívüli oktatás gyakran koncentrálna a társadalmi, szervezési, nyelvi és műszaki ismeretekre és képességekre, hogy jól kiegészítsék a tanuló/munkavállaló szaktudását (ami így a munkaadók számára nagyobb értéket képvisel). Tudva, hogy ezeknek a képességeknek a munkaadók egyre növekvő jelentőséget tulajdonítanak. Az iskolarendszerű képzés hiányában vagy a szakmához nem közvetlenül kapcsolódó ismeretek megszerzése érdekében a munkavállalók az iskolarendszeren kívüli

képzéseket veszik igénybe, és az iskolarendszeren belül szerzett tudás érvényesítésében a formális képzés hiányosságaiából eredő problémáik megoldási eszközét látják bennük. Ez egy kölcsönösen kedvező megoldás, mely mind a munkaadók, mind a munkavállalók előnyére válik, és ezért a tudásérvényesítés e típusa mindenképpen támogatandó.

Az iskolarendszeren kívüli tanulás fontos szerepet játszik az iskolarendszerű oktatás hiányzó területeinek kitöltésében, mivel képes figyelembe venni a piac igényeit. Az e területen működő tanfolyamok vizsgálatával az iskolarendszerű oktatás intézményei tájékozódhatnak a piaci trendekről, és új végzettségek megszerzéséhez fejleszthetnek ki képzési programokat. Egy rugalmas és az igényekhez alkalmazkodó szakképzési rendszer kiépítéséhez a munkáltatók és az oktatási intézmények közötti jó együttműködésre van szükség.

Mint ahogy korábban említettük, a tudásérvényesítés iránti igény végső befolyásoló tényezője az egyes európai országok közötti lakossági mobilitásból ered. Ez a mobilitás bizonyos európai országokban okoz munkaerőhiányt, míg máshol a bevándorlás olcsóbb munkaerőt generál. A vándorlók között megtalálhatjuk a magasan képzett munkaerőt, melynek képesítéseit és tapasztalatait nem ismerik el saját országukon kívüli más európai országban. Mivel az Európán belüli vándorlás egyre nagyobb méreteket ölt, egy európai léptékű tudásérvényesítési rendszer kiépítésének tervét szükséges a jövőre nézve megfontolni.

3. LÉPÉSEK AZ ISKOLARENDSZEREN KÍVÜLI ÉS AZ INFORMÁLIS TANULÁS ÉRTÉKELÉSI, ÉRVÉNYESÍTÉSI ÉS AKKREDITÁCIÓS RENDSZERÉNEK RUGALMASSÁ TÉTELE FELÉ

3.1. A tanuló pálya módszertan fejlesztése

3.1.1. Háttér és érvrendszer

A versenyképesség fenntartása érdekében minden országnak maximális mértékben kell fejlesztenie és kihasználnia az emberi erőforrásait. A munka világa állandóan új követelményeket támaszt a szakmai és hivatásbeli képességek fejlesztésével szemben, így a fejlődés egyedüli útja csak a tanulás lehet. Az iskolarendszerű tanulás képezi az alapját a legértékesebb és a legmagasabbra értékelt tanulási típusnak. Az 1990-es évek elején az élethosszig tartó tanulás koncepciója egyre inkább elterjedt, mely speciálisan és újszerű módon a felnőttkori tanulásra helyezte a hangsúlyt. A CEDEFOP (2003) az élethosszig tartó tanulást úgy határozta meg, mint "az élet során végzett tanulási tevékenységek összessége a tudás bővítése és/vagy növelése érdekében személyes, társadalmi és/vagy szakmai célokat szolgálva".

A továbbképzés irányába történő elmozdulás részeként egyre nagyobb figyelmet kapott az informális és az iskolarendszeren kívüli tanulás, mint az élethosszig tartó tanulás és a folyamatos képességfejlesztés részeleme. 2000-től kezdve számos dokumentum jelent meg az Európai Unióban, melyek jelzik az iskolarendszeren kívüli és informális tanulás növekvő jelentőségét és egyben azt is, hogy szükség van ezek érvényesítésére is. Mindezek mellett az informális és iskolarendszeren kívüli tanulás révén megszerzett tudás értékelésének,

elismerésének, hitelesítésének és hivatalos dokumentálásának első országos szintű rendszerei is kiépültek.

Inkább a képességeken, mint a hivatalos iskolai végzettségen alapuló minősítés alapvető jelentőséggel bír, ugyanis lehetővé teszi, hogy a munkaadók az embereket valódi képességeik alapján minősítsék. Talán a munkanélküliek azok, akik körében a legtisztábban kimutatható, hogy az ilyen típusú képesség-értékelésnek mennyire meghatározó jelentősége van az álláskeresés, a társadalomba történő újraintegrálódás és az élethosszig tartó tanulás irányába történő lépések kialakítása szempontjából. A társadalom számára az is fontos, hogy az embereket valódi képességeik szerint értékeljék. Ez lehetővé teszi az oktatási intézmények számára, hogy oktatási programjaikat úgy alakítsák ki, hogy azok találkozzanak a tanulók igényeivel és növeljék a mobilitás lehetőségét a munkaerőpiacon.

Az élethosszig tartó tanulásnak tulajdonított jelentőség és a képességek elsajátítása megnövelte az egyes készségek és képességek értékelése és elismerése iránti igényt. A munkaadóknak és az egyéneknek egyaránt szükségük van a munkához megkövetelt képességek elsajátításának bizonyítására. Ehhez innovatív szolgáltatósokra és eszközökre van szükség, melyek támogatják a megszerzett készségek és képességek érvényesítési folyamatát. Az iskolarendszeren kívüli és informális tanulás révén elsajátított tudás dokumentálásának új formáira van szükség annak érdekében,

hogy a megszerzett tudás elismerésének spektruma bővíthessen, függetlenül attól, hogy a tudás elsajátítása milyen tanulási forma eredményeként történt meg.

Az Euro-Validation projekt legfontosabb célja az informális és iskolarendszeren kívüli tanulás révén megszerzett tudás érvényesítésével, bizonyításával és akkreditációjával kapcsolatos legjobb módszerek elterjesztése, különös tekintettel a fenntartható vidékfejlesztéshez szükséges szakértelemre és képességekre. A vidéki térségekben a statisztikai kimutatásokkal ellentétben nem feltétlenül alacsony a képzett munkaerő aránya. A statisztikák hangsúlyozzák az iskolarendszerű tanulási módokat és nem veszik figyelembe a különböző képességeknek azt a kombinációját, melyeket a vidéken élő és dolgozó emberek elsajátítanak. Az ilyen szaktudás nagyon értékes ezekben a térségekben a gazdaság életképességének fenntartásához. Az iskolarendszeren kívüli és informális tanulás a vidéki gazdaság fejlődéséhez történő hozzájárulásának felismerése, és ebből következően az ily módon elsajátított tudás érvényesítésének és dokumentálásának jelentősége a vidéki térral kapcsolatban alapvető jelentőségű.

A korábban megszerzett tudás érvényesítése által támasztott kihívásra reagálva az Euro-Validation projekt egy módszertant fejlesztett ki, melyet tanulóút módszernek nevezett el. A tanulóút módszer az egyén életútja során felhalmozott tudás értékelésére, elismerésére és igazolására vonatkozik. Mindenfajta tudás értékelésre kerül, elsajátítható iskolarendszeren belüli vagy iskolarendszeren kívüli eszközökkel. A tanulás sokféle különböző szféra közegében mehet végbe – hobby, mindennapos tevékenységek, önkéntes munka, részvétel

a közösség életében, munkatapasztalatok, tanfolyami képzések és programok formájában, és társítható oklevelekhez, bizonyítványokhoz és diplomákhoz is. A tanulóút lényegében egy egyéni folyamat, melynek célja a személyes/szakmai fejlődés és nem szükségszerűen kapcsolódik valamilyen iskolarendszerhez történő képzési vagy akkreditációs folyamathoz. Fontos azonban megjegyezni, hogy akár iskolarendszerű képzések vagy képességek megszerzését, akár egy tanulóút létrehozását tűztük ki célként, az igényeket és kívánalmakat mindenképpen figyelembe kell venni.

A tanulóút módszer kifejlesztése felé tett első lépés egy szakmai kompetencia modell létrehozása volt. A második lépés annak a munkakörnek, valamint a munkakör ellátását biztosító feladatoknak a meghatározása, amely számára a modellben leírt kompetenciák megfelelnek.

3.1.2. A legfontosabb szakmai képességek: Egy modell

Az Európai Unióban az oktatási rendszeren belül sokrétű munka zajlott hosszú éveken keresztül. Ezt a munkát nagyon sokféle tényező alakította a világméretű globalizációtól kezdve a társadalmi fejlődés változásáig, amelyek eredményeként egy sokkal inkább tudásra alapozott gazdaság fejlődött ki. Ehhez hozzájárult még az is, hogy a migráció az egyes tagállamok között egyre nagyobb méreteket öltött, és egyre inkább kikényszerítette az oktatási rendszerek harmonizálásának szükségességét az Unió tagállamai között. Az a felismerés, hogy az emberi tudás Európa mindaddig tartó gazdasági növekedésének a kulcstényezője, arra enged következtetni, hogy a jövőben is a humán erőforrás fejlesztésre kell összpontosítani.

A múltban elsajátított képességek, amelyek általánosan alapképességeknek szoktunk nevezni, mint például az olvasás, írás, és a matematika sok más, újabb alapképességgel egészült ki. Az újabb készségek közé tartoznak a számítógépes és üzleti ismeretek, a társadalmi és kommunikációs ismeretek. Bár sok esetben az emberek rendelkeznek már ezekkel a készségekkel, maguknak a készségeknek nem tulajdonítottak különleges értéket.

Ebben a felismerési szakaszban számos tudáselismerést és érvényesítést célzó útmutató, keretrendszer és kompetencia modell tanulmányozása folyt. Külön utalnunk kell itt az Európai Bizottság e téren végzett tevékenységére. Az Education 2010 nevű munkaprogramot a tudásalapú társadalom felépítéséhez szükséges képességekhez kapcsolódó dokumentumok továbbfejlesztésére készítették el, és emellett összeállítottak egy európai szintű, az alapképességek mérésére alkalmas hivatkozási listát. E munka keretében az Európai Bizottság meghatározta mindazon alapképességek szűk körét, melyek szükségesek az egyén fejlődéséhez, a társadalmi kohézióhoz és a foglalkoztatás lehetőségének a megteremtéséhez a tudás alapú társadalomban. A CEDEFOP (2004) így definiálta a „készség” fogalmát: olyan képesség, mely a tudás, know-how és az ismereten keresztül a megőrzendő és/vagy változó munkához nélkülözhetetlen. Az Európai Bizottság (2003) úgy értelmezi az alapképességeket, mint a tudás, a képességek és magatartás egyfajta transzferálható és multifunkciós csomagját, melyekre mindenkinek szüksége van egyéni előmeneteléhez, fejlődéséhez, valamint a foglalkoztatásához. Az élethosszig tartó tanulás európai hivatkozási pontjaként nyolc alapképességet állítottak

össze. Ezek a következők:

1. Kommunikáció anyanyelven
2. Kommunikáció idegen nyelven
3. Matematikai képességek és alapvető tudományos-technikai ismeretek
4. Számítógépes ismeretek
5. Annak ismerése, hogy hogyan kell tanulni
6. Interperszonális és interkulturális valamint társadalmi és állampolgári ismeretek
7. Vállalkozási ismeretek
8. Kulturális megnyilvánulás

Az Euro-Validation partnerek egyik feladata volt egy „készség modell” kifejlesztése. Az Euro-Validation projektpartnerei úgy döntöttek, hogy a tanulópálya módszert a svéd PRIM-kutatócsoport által 2006-ban kifejlesztett tíz összetevőből álló képességcsoportra alapozza, mivel ez a tíz képesség teljesen relevánsnak tűnik a projekt céljaival. E modell kiválasztásának további indokai két alapvető tényezőn nyugszanak. Először is, hogy ezt a modellt nemzetközi szinten lehet alkalmazni. Ezért nagy a valószínűsége, hogy a kompetencia követelmények túlnyomó része igen hasonló az Európai Unió országaiban. Továbbá a képességeket igazoló bizonyítványok növelni fogják az egyes országok közötti mobilitást. Amint az egyes képességek iránti követelmények megfogalmazódnak, igen nagy lesz a valószínűsége, hogy a tudásérvényesítési folyamatok széleskörűvé válnak, és nemzeti hovatartozástól függetlenül mindenki számára korrekt és azonos szabályok szerint fognak működni. Másodsor, mivel az Európai Bizottság által javasolt nyolc alapképességet tartalmazza, ezért lehetséges lesz az egyes szakmák iránti képességi követelményeket a jövőre nézve is megfogalmazni.

A lista alapvetően az alábbi tíz általános képességet foglalja magába:

1. Képesség az információ kezelésére

Ahhoz, hogy valaki képes legyen a munkában és állampolgárként is megfelelően ellátni feladatait, olyan teljesítményt kell nyújtania, mely képes az információ kezelésére, azaz keresni, összegyűjteni, elemezni és szervezni a különböző típusú információkat. Ez vonatkozhat az írott, képeken, rajzokon, a természetben megjelenő, és az emberi kapcsolatokon keresztül megszerezhető információkra. Erre a képességre nem csak az információs technológia fejlődése miatt van nagy szükség. Fontos ez abból a szempontból is, hogy képesek legyünk megtalálni a releváns információkat és azokat objektíven tudjuk kiértékelni.

2. Szóbeli és írásbeli közlés képessége

Társadalmunkban egyre nagyobb jelentősége van a gondolatok szóban, írásban, illetve egyéb módon történő megformálásának, kifejezésének. Ez a képesség felvértezi mindazokkal a képességekkel, hogy különböző emberekkel különféle helyzetekben építhessünk ki kapcsolatainkat.

3. Feladattervezés és szervezés képessége

Ez a készség a tervek megvalósítását, valamint a megtervezett dolgok elvégzését foglalja magába. Továbbá a menetközben felmerülő problémák oly módon történő kezelésének a képességét is jelenti, mely biztosítja a feladat sikeres teljesítését.

4. Feladat ellátási és probléma megoldási képesség

Azok a problémák és feladatok, melyekkel

az ember nap mint nap találkozik a való életben, gyakran összetettek és struktúrátlanok. Az a képesség, hogy megtervezzük és megszervezzük a problémához illeszkedő cselekvéseket, úgy határozható meg, mint egyfajta teljesítmény az adott probléma elemzésére, a probléma megoldásához szükséges erőforrások meghatározására és annak megítélésére, hogy a kiválasztott megoldás a legmegfelelőbbben illeszkedik az adott feltételekhez. Magába foglalja azt a képességet is, hogy az egyén egy tervet készítsen saját munkájához úgy, hogy a terv reális legyen a munka tartalmának és időbeosztásának megfelelően.

5. Együttműködésre való képesség

Egyre több területen kell az embernek együttműködni másokkal, csoport vagy munkacsoport szinten. Az együttműködésre való képesség azt jelenti, hogy az egyén képes hozzájárulni a csoport munkájához, valamint hajlandó és képes elfogadni mások gondolatait és ötleteit annak érdekében, hogy a csoport vagy a munkacsoport működni tudjon. A csoporttagoknak fel kell készülniük arra is, hogy különböző szerepköröket lássanak el a csoporton belül, valamint törekedniük kell az együttműködés fejlesztésére is.

6. Eszközhasználati képesség

Az egyes munkafolyamatok sikeres elvégzése emberek és eszközök interakciójának sikerétől függnek, melyek gyakran technikai eszközök. Ebből következően a megfelelő eszközök felhasználásának képességére szükség van ahhoz, hogy az egyén a munkahelyén sikeresen tudja a feladatát ellátni.

7. Minőségtudat

A minőségtudat azt jelenti, hogy az egyénnek ragaszkodnia kell ahhoz, hogy mind a folyamatok, mind a termékek magas minőségi szintet érjenek el. A magas minőségi szint feltétele annak, hogy további munkamegbízásokat kapjon, függetlenül attól, hogy szolgáltatásokról vagy termékekről van-e szó.

8. Esztétikus viselkedés képessége

Egyre több munkaterületen válnak fontosá az esztétikai szempontok. Ez mindenre vonatkozik, a cselekvések esztétikájától kezdve a szolgáltatások vagy termékek esztétikájáig, hogy megfelelőek legyenek mindazok számára, akik felé irányulnak.

9. Etikus viselkedés képessége

Minden tevékenységi terület egy erkölcsi értékrendszeren alapul, melyet ezeknek a tevékenységeknek követniük kell. Ennek megfelelően az etikai alkalmasság az erkölcsi tudatosságot feltételezi az egyes tevékenységekben.

10. Fejlődésre való hajlandóság

Ez feltételezi az egyén törekvését saját szakmai tevékenységének fejlesztésére. E képesség feltétele az adott feladat, cél vagy munkakörülmények megkérdőjelezése és tesztelése iránti hajlam megléte, ami magába foglalja az alternatív gondolkodás képességét is.

3.1.3. A munkakör meghatározása: A vidékanimátori tevékenység funkciói és feladatai

A vidékanimátor szakmai kompetenciáját a tanuló pálya készítésének és alkalmazá-

sának egyes fázisokra vonatkozó illusztrálására használtuk. E munkakör kiválasztása az Euro-Validation projekthez kapcsolódott, mely a fenntartható vidékfejlesztésre koncentrált. Az a tény, hogy ez a szakma még sehol nem került akkreditálásra Európában, egyaránt jelentett esélyeket és kihívásokat a projekt számára.

Az Euro-Validation projekt keretében a vidékanimátor funkciói az alábbiak szerint kerültek meghatározásra:

A vidékanimátor szerepköre olyan közösségi tevékenységek kezdeményezése és fenntartása, melyek a helyi gazdaság, a társadalom kapcsolatainak újjáépítését, valamint a helyi identitás megerősítését vagy újjáélesztését jelentik és a fenntartható vidékfejlesztést szolgálják. A vidékanimátor serkenti a napi gazdasági és társadalmi tevékenységet az alulról jövő megközelítést alkalmazva. Ez hitelességet kölcsönöz az „alulról jövő” kezdeményezéseken alapuló helyi szükségleteknek és azok megvalósíthatóságának. A vidékanimátor szerepköre szorosan kapcsolódik a vidéki közösségek hagyományosan kapcsolt társadalmi tevékenység koncepciójához, mely a kölcsönös segítségnyújtás, jó szomszédi kapcsolatok és a helyi társadalmi tőke erején alapul. A vidékanimátor olyan köztisztelőnek örvendő személy, aki képes megvédeni a közösség érdekeit és kezelni a helyi fejlesztés problémakörét, beleértve az életminőséget is. A vidéki térségeknek az urbanizáció következményeként végbemenő gyors modernizálódása, a mezőgazdaság iparosodása a vidékfejlesztés és összetevőinek újragondolását fontos kérdéssé teszi. A vidékanimátor egy olyan kezdeményezője a változásoknak, mely önmaga is egyik tényezője ennek a folyamatnak.

A vidékanimátor annyiban különbözik más animátoroktól (például a városi szegélyeket támogatóktól), hogy megbízható tudással és átfogó ismeretekkel rendelkezik a fenntartható vidékfejlesztés paradigmájáról. Ez a tény felvértezi mindazokkal a képességekkel, hogy a vidéki térségek társadalmi, ökológiai, gazdasági és kulturális változásainak politikai és kulturális összefüggésrendszereinek ismeretében tudja a munkáját elvégezni.

Az Euro-Validation kutatócsoport az alábbiak szerint határozta meg azokat a folyamatokat, melyekben a vidékanimátorok részt vesznek:

1. a kölcsönös bizalom kiépítése és fenntartása a közösségben,
2. közreműködés fejlesztési tervek létrehozásában,
3. részvétel a fejlesztési tervek megvalósításában és
4. közvetítői szerepvállalás a különféle érdekcsoportok között.

Ezt a munkafolyamatot négy képzéscsoportra definiált alapeladatra bontották, amelyekben a következő alapeladatok vázolhatók fel:

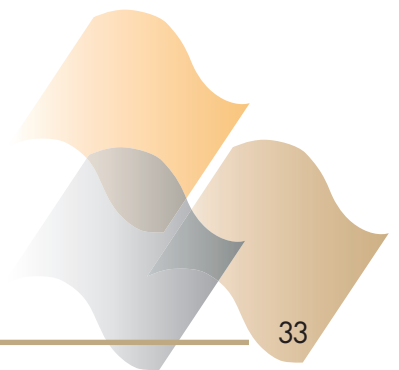
1. Társadalmi kommunikáció: (bizalom-építés, a közösség minden egyes tagjával történő interakció képessége, konfliktusmegoldás, innovatív gondolkodásra ösztönzés, a közösség és önmaga felé történő pozitív tulajdonságok ösztönzése, előadói készségek, bonyolult dolgok elmagyarázásának képessége). Információfeldolgozás: könyvtári, sajtó és internetes keresések lebonyolításának képessége, az információ nem hivatalos forrásainak felkutatása, a megszerzett információk csoportosításának, kategorizálásának és szintetizálásának képessége: írás és kiadá-

si tevékenység – cikkek, fórumok, weblapok stb.; informatikai készségek.

2. A közösség szükségleteinek és problémáinak felismerése: információ összegyűjtése a közösségről – egyszerű felmérések, kérdőíves felmérések, jelentések; közösségi tevékenységek irányába kifejtett egyéni magatartás felismerése interjúk és megfigyelés segítségével. Minőségi adatelemzési és szintetizáló jelentéseket összeállító képességek.

3. Csoportmunka irányítása és koordinálása: a különféle tevékenységek projektbe foglalása, finanszírozási források felkutatása, alapvető ismeretek ismerete és kezelése a motivációs technikákról, a csoportmenedzsmentről, struktúrákról és tevékenységekről, technikák ismerete az együttműködés ösztönzésére, a potenciális vezetők előzetes kiválasztására.

4. A fenntartható vidékfejlesztéssel kapcsolatos ismeretek és értelmezés frissítése: új trendek a vidékfejlesztésben, fenntartható turizmus, a fenntarthatóság elmélete, gyakorlati ismeretek a helyi intézményhálózatok és szervezetek működéséről (önkormányzat, civil szervezetek, regionális szintű testületek, nemzeti szintű testületek).

3.1.4. A képesség és feladat mátrix

Az alapképességek (lásd a 3.1.2.) és a vidékanimátor alapfeladatai (lásd a 3.1.3.) alapján a kutatócsoport létrehozta a képesség és feladat mátrixot (1. táblázat), egy világos normarendszer kiépítése érdekében. Az alapfeladatokra keresztivatkkozás történt a svéd modellből átvett 10 képesség alapján.

KÉPESSÉGEK	ALAPFELADATOK			
	1. Társadalmi kommunikáció és információfeldolgozás	2. A közösség szükségleteinek és problémáinak felismerése	3. Csoporttevékenységek irányítása és koordinálása	4. A fenntartható vidékfejlesztésről szerzett tudás és értelmezés frissítése
1. Képesség az információ kezelésére				
2. Szóbeli és írásbeli közlés képessége				
3. Feladattervezés és szervezés képessége				
4. Feladat ellátási és probléma megoldási képesség				
5. Együttműködésre való képesség				
6. Eszközhasználat képessége				
7. Minőség tudat				
8. Esztétikus viselkedés képessége				
9. Etikus viselkedés képessége				
10. Fejlődésre való hajlandóság				

1. táblázat: A képesség és feladat mátrix a vidékanimátor alapfeladatainak ellátásához szükséges tudás felmérése szempontjából

3.1.5. A képesség felmérése: Az előrevivő út

A mátrixból kiindulva az egyén megfelelő tanácsadás mellett minden egyes alapfeladat esetében meggyőződhet saját képességeiről. Az iskolarendszerben megszerzett képesítés mellett ezek olyan képességeket is tartalmazhatnak, amelyek munkában szerzett tapasztalatok, közösségi tevékenységek vagy önkéntes munka során kerültek elsajátításra. Elemzésükkel a tudásban meglévő hiányosságokra fény derül, és az egyén megkeresheti a hiányzó tudását kielégítő tanulási lehetőségeket.

Az egyénnek ezt követően el kell döntenie, mennyi és milyen típusú tudásérvényesítésre van szüksége a megszerzett képességeinek bizonyításához. Például szükséges-e a képességeket a gyakorlatban is bemutatni vagy csak ajánlólevélre van szükség? Szükséges-e valamilyen hivatalos bizonyítvány, diploma vagy képesítés, amely a vidékanimátori munka elvégzéséhez szükséges képességek elsajátítását igazolja? A munka közbeni gyakorlati képzés biztosítani tudja-e a képességek megszerzését?

A mátrix teszteléséhez egy kísérleti tesztelő rendszer került kidolgozásra. A tesztelési folyamatot és eredményeit a 3.2. alatt leírtak tartalmazzák.

3.1.6. A megszerzett képességek dokumentálása: a portfóliók használata

Az egyén a tanulópálya iránti elkötelezettsége mellett szükséges, hogy nyomon kövesse az egyes képességek elsajátítását, és integrálja az egyes iskolán kívüli, valamint az informális tanulás révén megszerzett készségeket. Egy portfólió hasznos

eszköze lehet a megszerzett képességek teljes skálájának dokumentálásához, amit fel lehet használni az egyén tevékenységeinek és képességeinek leírására. Az információk skálája a nem hivatalostól (például képek) a hivatalosan elfogadott leírásokig terjedhet, melyek lehetnek például díjak, bizonyítványok és diplomák.

Egy portfólió jelentős segítséget nyújthat a végiggondolásban, a jelenlegi és a múltbeli folyamatok elemzésében. Így tehát hasznos eszközként szolgálhat a tanulópálya vagy az egyéni fejlesztési terv összeállításához. A portfólió segítheti az egyén által szerzett tapasztalatok, képességek és készségek bemutatását (és egyben érvényesítését is). Felhasználható egy állás megpályázásakor, álláskereséskor egy szervezeten belül, egy tanfolyamra történő jelentkezéskor vagy alkalmazható egyszerűen csak a bemutatkozás egyik eszközeként. Hangsúlyoznunk kell, hogy az egyén a portfólió tulajdonosa, tehát ő saját maga választhatja ki a portfólió azon részeit, amelyeket alkalmasnak tart másoknak bemutatni.

Az Europass jó példa a portfólió előnyeinek bemutatására. Az Europass öt dokumentumból áll. Ezek az Europass Életrajz (Europass Curriculum Vitae (CV)), az Europass Nyelvi Igazolvány (Europass Language Passport), az Europass Bizonyítvány Melléklet (Europass Certificate Supplement), az Europass Diploma Melléklet (Europass Diploma Supplement) és az Europass Mobilitási Igazolvány (Europass Mobility). Az első két okmányt az egyén tölti ki, a többi hármat pedig az erre feljogosított szervezetek töltik ki és adják ki. Az Europass mögött a Nemzeti Europass Központok állnak. Az Europass segítségével az emberek készségeiket, képesítéseiket mutathatják meg olyan for-

mátumban, amely Európa-szerte világosan és könnyen megérthető (Európai Unió, EFTA/EEA és az uniós csatlakozás előtt álló országok), amelynek segítségével szabadon mozoghatnak egész Európában.

A Fiatal Vezetők Európai Portfóliója (European Portfolio for Youth Leaders) szintén a portfóliók potenciális előnyeit szemlélteti. A portfólió olyan eszközként szolgál a fiatal vezetők és munkavállalók számára (önkéntesek és szakemberek), amely segíti őket saját képességeik felismerésében és leírásában, összevetve az európai minőségi követelményekkel. E portfólió használata nemcsak a fiatal vezetők/munkavállalók tapasztalatainak és képességeinek elismerését szolgálja, hanem olyan törekvéseket is képes támogatni, amelyeknek célja, hogy a fiatalok munkája, iskolarendszeren kívül megszerzett tudása és ismeretei nagyobb elismerésben részesüljenek.

3.2. A tanulópálya kísérleti tesztelése: Az egyes országokban elért eredmények

A tanulópálya módszer alkalmazásának erősségei és gyengeségei felmérésre kerültek tesztelések által. A kutatásban részt vevő tizenegy ország közül hét országot választottak ki erre a célra, melyeket arra kértek fel, hogy a tesztelést követően a tapasztalt eredményekről egy beszámolót készítsenek. Az alábbiakban az egyes esetekben alkalmazott megközelítési módok, valamint az elért eredmények olvashatók. E beszámolókat egy általános következtetés zárja a tanulópálya és a mátrix alkalmazásával kapcsolatosan.

3.2.1. Finnország: A tanulópálya hatékonyan működik azoknál az embereknél, akik motiváltak

Alkalmazási terület és módszertan

A Helsinki Egyetem Ruralia Intézetének Seinäjokiban székelő osztálya hét személyt kért fel három helyi akciócsoportból, hogy részt vegyen a tesztelésben.

Az interjúalanyok mindegyike vidéken élő nő volt, többségük falvakban lakott. Közülük öt felsőfokú végzettséggel rendelkezett, illetve felsőfokú tanulmányaik folyamatban voltak. A tanulmányi, a szakmai, valamint a munkában eltöltött éveik is igen eltérőnek bizonyultak a gyári és hivatali munkától kezdve a kutatásig és oktatásig bezárólag. Vidékfejlesztéssel kapcsolatos ismereteik és tapasztalataik a következőképpen alakultak: a hét közül ötven vidékfejlesztési posztgraduális képesítéssel rendelkeztek vagy az azt biztosító képzésben vettek részt, ketten a helyi akciócsoport ügyvezető igazgatói voltak, ketten tervező szakemberek, egy projektanácsadó, egy projektmenedzser és egy a falu és a helyi ifjúság képviselője volt. Mindegyikük legalább három éve dolgozott már helyi akciócsoportban. Mindegyiküknek szándékában állt, hogy továbbképezzék magukat, hogy kipróbálhassák új ötleteiket, melyek eredményeit saját munkájukban használhassák fel. Az interjúalanyok többsége nem csak a szorosan vett munkaidejében dolgozott. Szabadidejükben is folytattak fejlesztő és közösséget támogató munkát, valamint különféle egyesületek és sportklubok munkájában is részt vettek. Többen töltöttek be választott tisztségviselői funkciót önkormányzati és egyházi területen.

A résztvevők a tanulópálya módszer értékelésének és fejlesztésének ideális kísérleti

alanyai. Vidékanimátorként szakszerű vidékfejlesztői munkát végeznek, a saját vidéki közösségük mindennapi életének szintjén, ugyanakkor otthonosan mozognak az irányelvek meghatározásában, a közigazgatás, a pénzügyek, sőt még a törvényhozás világában is. Naponta szembesülnek ezen kihívásokkal, ezért válaszul igyekeznek lépést tartani a hivatali és szakmai követelményekkel, a hatályos törvények, előírások, programok változásaival. Ugyanakkor fejlesztői szemmel állandóan készen állnak és nyitottak az új, innovatív és időnként radikális ötletek felé, melyek leginkább alulról jövő kezdeményezések. Ezen ötleteket kell továbbvinni, továbbfejleszteni.

Az első lépés az interjú előkészítő munka volt. A résztvevőket először arra kérték meg, hogy küldjék el életrajzukat és egyéb, ahhoz kapcsolódó anyagaikat a tanácsadóhoz, aki így szélesebb körű háttérinformációt kaphatott minden egyes résztvevőről. A résztvevők megkapták a „képesség és feladat mátrix”-ot azokkal a leírásokkal együtt, melyek bemutatják, hogy a vidékanimátor képességei és alapfeladatai hogyan jelennek meg ebben a modellben.

Az első interjúk egy általános beszélgetéssel kezdődtek arról, hogy melyek a vidékanimátor alapfeladatai, és képességei hogyan viszonyulnak a résztvevő munkájához. A képesség és feladat mátrix részletesen megvitatásra került, majd összevetették a résztvevők képzési igényeivel. Az első interjúkról készült összegzéseket, a résztvevők képzési igényeivel együtt elküldték a résztvevőknek, és a hozzájuk fűzött megjegyzéseket feldolgozták a második interjú megelőzően.

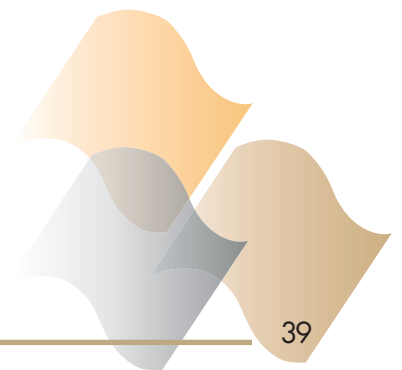
A második interjú során a résztvevők kiválasztották a számukra szükségesnek tartott képességeket tanulópályájuk felépítéséhez. A résztvevők egy összefoglaló táblázatot tekinthettek meg azokról az általuk megfogalmazott képzési igényekről, melyek az első interjút követően a képesség és feladat mátrixba bekerültek. Ezt követően az eredeti megjegyzéseiket újból átgondolva újabb képzési igényeket fogalmazhattak meg. Majd megvizsgálták a választható tanfolyamok listáját, összevetették a mátrixszal, kiválasztották belőle azokat, amelyek érdekesek és egyben relevánsak is voltak valódi képzési igényeikkel. A listán részben olyan tanfolyamok és modulok szerepeltek, melyek részei voltak egy diplomát vagy szakképesítést adó képzési rendszernek, valamint részben olyanok, amelyek csak egy oklevelet adtak az adott tanfolyam látogatásáról. A tanfolyamokat tartalmazó mátrix kiegészítéseként egy olyan dokumentum született, amely a vidékfejlesztők képzésére irányuló átfogó képzési programcsomagot tartalmaz, valamint bizonyos más szempontok (az érdeklődés és a relevancia nyomán megvitatott és értékelt modulok) alapján kiválasztott képzési lehetőségeket is.

A második interjút követően a résztvevőket megkérték arra, hogy értékeljék a képesség és feladat mátrixot, valamint annak helytállóságát az ő esetükben. Továbbá arra is megkérték őket, hogy mondják el, mit értenek ideális képzés alatt, és milyen tanfolyamokon kívánnak részt venni annak érdekében, hogy egyéni tanulópályájukat a gyakorlatban megvalósíthassák. A képzési igények összefoglaló felsorolása az alábbiakban (2. táblázat) olvasható.

KÉPESSÉGEK	ALAPFELADATOK			
	Társadalmi kommunikáció és információ feldolgozás	A közösség szükségleteinek és problémáinak felismerése	Csoporttevékenységek irányítása és koordinálása	A fenntartható vidékfejlesztésről szerzett tudás és ismeretek frissítése
1. Információ-kezelés képessége	Információ feldolgozó módszerek Információ közvetítés Nyilvános szereplés	Csoportmunka módszerek Készségelemzés Releváns kérdések megfogalmazása	Vezetői és menedzseri képességek Különböző finanszírozási források ismerete	A háttértudás felismerése és felhasználása
2. Szóbeli és írásbeli közlés képessége	Hangkezelés Sokoldalú kommunikációs készség kifejtése szóbeli és írásbeli formában	Fogalomalkotási módszerek	Csoportmunka módszerek Találkozók levezetése a megfelelő eljárásmodok alapján Nyelvtudás (angol, svéd stb.)	
3. Feladat-tervezés és szervezés képessége			Hogyan néz ki egy tanulás és innovációorientált szervezet?	Projektvezetés és kezelés
4. Feladat ellátási és probléma megoldási képesség	Különböző típusú személyek megismerése és a velük történő együttműködés Adminisztráció, finanszírozás és gazdasági menedzsment Könyvvitel	Törvények és szabályozók ismerete	Vezetői és irányítói készségek Tárgyalói készségek Problémamegoldási készségek és módszerek	Kreatív probléma-megoldási készségek A háttértudás felismerése
5. Együttműködésre való képesség	Együttműködési készségek Csoportmunka módszerek		Hálózati kommunikáció és interakció Tárgyalási készségek, módszerek kifejtése a csoport belső kommunikációjának fejlesztéséhez	

KÉPESSÉGEK	ALAPFELADATOK			
	1. Társadalmi kommunikáció és információfeldolgozás	2. A közösség szükségleteinek és problémáinak felismerése	3. Csoporttevékenységek irányítása és koordinálása	4. A fenntartható vidékfejlesztésről szerzett tudás és értelmezés frissítése
6. Eszközhasználat képessége	Minőségkezelés A szolgáltatások minőségének értékelése			
7. Minőség tudat			Minőségkezelés A szolgáltatások minőségének értékelése	
8. Esztétikus viselkedés képessége			Ügyfélszolgálati készségek	Ügyfélszolgálati és marketing készségek
9. Etikus viselkedés képessége	Kreatív módszerek A vidékfejlesztés átfogóbb keretrendszerbe történő kapcsolódásának megértése	Törvények és szabályok a bizalmas információk titokban tartásáról		Ügyfélszolgálati és marketing készségek
10. Fejlődésre való hajlandóság				Kreatív módszerek A vidékfejlesztés átfogóbb keretrendszerbe történő kapcsolódásának megértése

2. táblázat. A finn vidékanimátorok által megfogalmazott képzési igények

Eredmények

A résztvevők pozitívan vélekedtek a tanulópálya építés folyamatáról. Sokuk számára ez volt az első alkalom, hogy megvizsgálják és elemezzék munkájukat, munkakörüket és képességeiket ilyen részletes módon. A folyamatot értékesnek tartották, és úgy érezték, hogy olyan igényeket ébresztett fel, amelyek korábban nem tudatosultak bennük.

Néhány interjúalany csalódását fejezte ki, ugyanis ők egyfajta "heuréka" élményt vártak. Úgy érezték, hogy túl sok energiájukba került a mátrix működését megérteni, miszerint az egyes feladatkörök és képességek hogyan kapcsolódnak egymáshoz. Ráműtattak arra is, hogy néhány téma már más területen korábban is felmerült.

A résztvevők a beszélgetéseket nagyon hasznosnak tartották, és hangsúlyozták a személyes tanácsadás szerepét a mátrix használata során. Nagy segítségnek érezték, hogy megoszthatják a gondolataikat valakivel, és megbeszélhetik a mátrix egyes elemeit — tisztázhatják az egyes képességek tartalmát, azt hogy hogyan illeszthetőek egymásba és milyen kapcsolatban állnak a mindennapi munkájukkal. A tanácsadóval történő együttműködés révén megértették és felismerték, hogy milyen képzésekre van szükségük. Úgy gondolták, hasznos módszer lenne, ha a tanulópálya tulajdonosa (az a személy, akihez a tanulópálya tartozik) szabadon beszélhetne mindezekről, és a tanácsadó kérdéseket tenne fel, majd a kapott válaszokat átültetné a mátrix rendszerébe, hogy egy tiszta kép kristályosodjon ki a képzési szükségletekről.

A résztvevők a mátrixban meghatározott feladatok és képességek meghatározását általában megfelelőnek találták, de az a

vélemény alakult ki bennük, hogy az egyes feladatokhoz/kompetenciákhoz tartozó leírások és meghatározások nyelvezetét egyszerűsíteni kellene. A mátrix a finn kísérleti programban alkalmazott és a jelenlegi formájában is túl bonyolult volt, a leírások tisztázatlannak tűntek, és nagyon sok időt emésztett fel, amíg a résztvevők megértették.

Amikor a résztvevőket arra kérték, hogy értékeljék a tanulópálya speciális célokra történő használatának potenciális lehetőségeit, a résztvevők úgy vélték, jól lehetne alkalmazni új munkaerő keresésekor, munka közbeni felügyelet részeként, a karrierfejlésről szóló megbeszélésre történő felkészülés során, illetve a helyi akciócsoportok által nyújtott szolgáltatások minőségi ellenőrzésének részeként.

Az egyéni fejlődés szükségleteinek és érdekeinek elemzése a speciális okok és célok feltárása mellett időigényes folyamat is. A finn tanulmányból kiderül, hogy a résztvevők a már meglévő egyéb kötelezettségeik miatt, nem szeretnék egy tanulópálya mellett elkötelezni magukat. Ez arra enged következtetni, hogy a tanulópálya valószínűleg akkor a leghasznosabb, amikor egy közvetlenebb fejlesztési célhoz, például karrierváltoztatáshoz, egy speciális képesítés megszerzéséhez vagy egy intézményi szintű fejlesztési terv létrehozásához kapcsolódik.

3.2.2. Magyarország: A szakemberek által megszerzett új végzettség a kistérségek fejlődését szolgálja

Alkalmazási terület és módszertan

A mátrix kísérleti tesztelése Magyarországon egy nagyon kedvező pillanatban

történt. A 2004-ben lehatárolt 167 kistérségekben 2007 tavaszán vidékfejlesztési irodákat létesített a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Minisztérium, kialakítva egy vidékfejlesztési hálózatot. Az új irodák megnyitása következtében számos vidékanimátorra és vidékfejlesztő szakemberre lett szükség, azonban képzésükre nem álltak rendelkezésre megfelelő lehetőségek.

A Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Karának Környezeti Kompetencia és Innovációs Központja, az MTA Regionális Kutatások Központja, valamint a Falugondnokok Győr-Moson-Sopron Megyei és Vas Megyei Szövetsége úgy döntöttek, hogy a mátrix kísérleti tesztelését három nő és egy férfi közreműködésével végzik el, akik a Nyugat-magyarországi régió vidékfejlesztési irodáiban vidékfejlesztőként dolgoztak. A másik résztvevő egy az egyetem Erdőmérnöki Karának környezetvédelmi szakán területfejlesztési szakirányon szerzett környezetmérnöki diplomát, aki éppen állást keresett egy ilyen újonnan létesült fejlesztési irodában. A vidékfejlesztők egyetemi diplomával és 3–4 éves munkatapasztalattal rendelkeztek, bár a vidékanimátori képzítés ismeretlen volt a számukra. A résztvevők életkora 23–30 év között volt.

A kísérlet összes résztvevője tesztelni kívánta a tanulóútja módszert. Megszerették volna ismerni a vidékanimátori feladatkör betöltéséhez szükséges elsajátítandó ismereteket, valamint saját tanulóútjukat kívánták kialakítani az ezzel releváns ismeretanyag megszerzéséhez.

A résztvevőkkel történő egyéni és csoportos konzultációt követően négy különböző kompetencia mátrixot és négy egyéni tanulóútjat hoztak létre. A résztvevők csoportmunka keretében értékelhették meg-

vő képességeiket, amely során azonosíthaták azokat a hiányzó képességeket, amelyek a vidékanimátori képzítés megszerzéséhez szükségesek. A magyar kísérleti tesztprogram értékes és érdekes volt, mivel olyan szakemberek vettek benne részt, akik különféle oktatási háttérrel rendelkeztek. A résztvevők a program kezdetén úgy gondolták, hogy rendelkeznek mindazokkal az ismeretekkel, amelyek szükségesek az új feladatkörük ellátásához. Azonban ahogy egyre előrébb haladtak az egyéni tanulóútja felépítésében, rájöttek arra, hogy fontos készségek híján vannak, és törekedtek ezek megismerésére, illetve elsajátítására. Az egyéni tanulóútjaik segítettek annak eldöntésében is, hogy az egyes résztvevők milyen folyamatos képzési formát válasszanak maguknak. Kiderült, hogy az igényeket különböző egyetemek által kínált tanfolyamok sorozatával lehetne optimálisan kielégíteni. Ehhez arra lenne szükség, hogy az egyes kurzusok kiválasztása rugalmasan történjen, melyek az emberek egyéni háttéréhez és a megszerezni kívánt készségeihez alkalmazkodnak.

Eredmények

A magyar kísérleti program legfőbb eredménye az volt, hogy jobban tudatosította a decentralizált helyi fejlődést szolgáló kistérségi szakemberek képzettsége iránti követelményeket. Ez különösen értékes szolgáltatást tett a LEADER Program indulására és a helyi akciócsoportjai szakemberszükségletének kielégítésére. A kísérleti program partnerintézményei kezdeményezik a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Minisztériumnál, hogy hivatalosan is elismerjék tegye a vidékanimátori végzettséget a rugalmas képzések keretében. Mindezek után a résztvevők újraértelmezhetik a saját egyéni tanulóútjukat a képesség és feladat mátrix segítségével.

3.2.3. Norvégia: A képességfelmérés az egyéni tanuló pályá építését segítheti

Alkalmazási terület és módszertan

Norvégiában működik már egy korábban bevezetett tudásérvényesítő rendszer (VOX), amely nehezítette a jelentkezők megtalálását. Végül a Rogaland Képzési Központnak (RKK) sikerült három jelentkezőt találni. Mindegyikük üzleti menedzserként vagy értékesítőként dolgozott, miközben aktívan részt vett a helyi fejlesztési egyesületek vagy más szociális, illetve politikai szervezetek munkájában. A résztvevők Norvégia vidéki térségeiben laktak és 12–24 éves munkatapasztalattal rendelkeztek. Iskolázottsági szintjük a képesítés nélkülítő az egyetemi végzettségig terjedt.

A VOX kompetencia felmérő rendszert Norvégiában fejlesztették és próbálták ki, ami a mátrixhoz hasonló módon működik. A norvég kísérleti program szakemberei úgy döntöttek, hogy a VOX-ot használják hivatalosan elismert rendszerként. Úgy gondolták, hogy könnyebb ezt használni, mint egy ismeretlen, hivatalosan el nem ismert rendszert. A résztvevők hallottak már a VOX rendszerről, bár korábban még nem használták. Úgy döntöttek, hogy ezt a rendszert fogják napi munkájukra és a későbbi előmeneteli lehetőségükre koncentrálni felhasználni, és nem kötik a vidékanimátori munkához. Miután ebben megegyeztek, a mátrixban leírt tíz fő képességhez viszonyították meglévő tudásukat. Képességeiket egyenként megvizsgálták saját szakterületükre és munkájukra vonatkoztatva, kiiktatva azokat a szempontokat, amelyek nem vonatkoztak rájuk.

A tanuló pályá felépítésének folyamata három találkozóból állt. Az első, egy

csoportos találkozó volt, ahol a résztvevők a vidékanimátori tevékenységhez szükséges készségeket és az ezekhez kapcsolódó gondolatokat, véleményeket vették számba. Bár a résztvevők bizonytalanok voltak a vidékanimátor fogalmi meghatározásában és funkcióiban, azonban megegyeztek abban, hogy ez a fogalom szükségszerűen egy olyan személyt jelöl, aki egyfajta katalizátor szerepet tölt be bizonyos folyamatokban a helyi közösségekben belül. Bár a vidékanimátori pozíció, mint olyan, a valóságban egyelőre nem létezik, a résztvevők képesek voltak megjeleníteni saját magukat e szerepkörben a saját helyi közösségeikben.

A második és a harmadik fázisban egy-egy tanácsadó és résztvevő közötti négy szemközti beszélgetések történtek, melyeket egy rövid összefoglaló és értékelés követett.

A második szakasz a jövőre vonatkozó oktatási/képzési igényeket mérte fel annak ellenére, hogy a három résztvevő közül senki sem kívánt tanfolyamra jelentkezni a felmérés időpontjában. E találkozók során a résztvevők oktatási és egyéb háttérének elemzését végezték el, majd egy képzési tervet állítottak össze.

A harmadik találkozó a vidékanimátor szerepére, valamint különböző, korábban már elvégzett képzésekre koncentrált. Emellett a résztvevők képzési igényei is megfontolásra kerültek.

Eredmények

A résztvevők közvetlen előnye abból származott, hogy támogatást kaptak arra, hogy saját helyzetükre és jövőbeli lehetőségeikre koncentrálnak, reagáljanak saját helyi közösségük igényeire, tanuljanak az egész folyamatból és tudato-

sabban irányítsák saját tanulási útjukat, amennyiben és amikor erre készen állnak. Az idő hiánya és más elkötelezettségek miatt a résztvevők egyike sem volt képes azonnal folytatni és látogatni a kísérleti program ideje alatt szervezett tanfolyamokat. A résztvevők mindegyike kifejezte azt a véleményét, hogy az itt tapasztalt módszereket megpróbálják alkalmazni saját regionális fejlesztési tanácsukban, és törekednek arra, hogy a VOX rendszer által nyújtott lehetőségeket minél nagyobb mértékben kihasználják vagy megismeressék saját helyi testületükben. Bár a VOX rendszer eléggé közismert, azonban mindig szükség van arra, hogy újonnan belépők motivációt kapjanak arra, hogy végiggondolják ezt a folyamatot.

Norvégiában, Svédországhoz hasonlóan minden munkavállaló egy egyéni fejlesztési tervvel rendelkezik, melyet a munkahelyén állítanak össze. Ez azt jelenti, hogy egy összetettebb és szisztematikusabb igényfelismerő eszközt kellett felhasználni az Euro-Validation projekt által kifejlesztett tanuló-pálya módszer kiegészítéseként azért, hogy megfelelő alapként szolgáljon a résztvevők teszteléséhez. Ennek következtében fejlesztették ki a VOX kompetencia felmérő eszközt, hogy segítségével elvégezhető legyen a tanuló-pálya képességfelmérő szakasza. A norvég kísérleti teszt során kiderült, hogy Norvégiában az emberek nem ismerik fel könnyen az olyan eszközök értékét, mint amilyen például a tanuló-pálya. Ez leginkább azzal magyarázható, hogy személy szerint nem érzik szükségesnek a használatát, mivel Norvégia déli és középső részén 99%-os a foglalkoztatottsági arány, illetve, hogy normális esetben a munkáltatók közvetlenül nem érdekeltek a munkavállalók készségeinek fejlesztésében (beiskolázásában,

amennyiben ez szükséges) és saját dolgozóiktól sem várják el, hogy egyénileg kezdeményezzék azt.

3.2.4. Lengyelország: Egy sikeres kísérlet, mely az egyéni tanuló-pályák felépítését szolgáló tananyag kifejelesztéséhez vezetett

Alkalmazási terület és módszertan

A toruni Nicolaus Copernicus Egyetem (NCU) Euro-Validation projektben dolgozó munkatársai a korábban megszerzett tudás érvényesítésének új, rugalmas formáit kívánta bevezetni az egyetem oktatási rendszerébe, elsősorban olyan hallgatók számára, akik civil szervezeteknél dolgoznak és/vagy aktívan vesznek részt önkéntes munkában. A kutatócsoport úgy döntött, hogy a mátrixot kísérleti tesztelésnek veti alá olyan hallgatók közreműködésével, akik részt vesznek az NCU Szociológiai Intézetének szervezésében lebonyolított Európai Vidékfejlesztési Politika három éves tanulmányi programjában.

A tesztelést megelőzően egy speciális "Euro-Validation" kurzus indult az Európai Vidékfejlesztési Politika tantervi programjának keretében. Azok a hallgatók, akik pozitív értékelést kaptak egyéni tanuló-pályájuk teljesítése értékelésekor három kreditpontot kaptak, sőt egy hivatalos internet címet is, hogy saját előmenetelüket nyilvántarthatassák a kurzus során.

A kezdeti tizenegy fős hallgatói létszámból ötöt választottak ki, akik részt vehettek a kísérleti tesztprogramban. A résztvevők a vidékfejlesztésben megszerzett tapasztalataik, civil szervezeteknél kifejtett tevékenységeik, általános vezetői képességeik, valamint a vidékfejlesztés tárgykörében eddigi gyakorlati tapasztalataik

által alátámasztott iskolarendszeren kívül megszerzett tudás alapján választották ki. A kiválasztási folyamat az életrajzok elemzéséből, és a jelöltekkel lefolytatott interjúkból állt. A jelölteket megkérték arra, hogy menedzseljék saját magukat a kísérleti tesztprogramban és fejtsék ki, miért lennének jó vezetői saját vidékfejlesztési kezdeményezéseiknek. Emellett kikérték a véleményüket is a vidékfejlesztési menedzserképzés lengyelországi helyzetéről, valamint arról is, hogy véleményük szerint az általuk iskolarendszeren kívül és informálisan megszerzett tudást kellene-e érvényesíteni.

A résztvevők kiválasztását követően elindult a kísérleti tesztprogram.

A tanácsadást egyéni szinten szervezték meg, de ezt megelőzően két csoporttalálkozót tartottak, hogy bemutassák a projektet és a tudásérvényesítés módjára kidolgozott javaslatot. Az Euro-Validation csoport által összegyűjtött jó módszerek szintén bemutatásra kerültek. A vidékfejlesztők alapfeladatait tartalmazó mátrix bemutatását követően a mátrix koncepcióját és struktúráját vitatták meg a csoporton belül. A csoport javaslatára számos tanfolyam és képzési program került be a Tanfolyamok és Képzési Programok Jegyzékébe, majd a csoporttagok saját tapasztalataikat vetették össze a mátrixban leírtakkal.

A Tanfolyamok és Képzési Programok Jegyzékét a projektkoordinátor állította össze. A lista a Copernicus Egyetem 22 képzését (ezek közül három távoktatási képzés volt), valamint 19 olyan képzési programot tartalmazott, melyeket a régió kilenc intézete kínált (például a Toruni Regionális Munkaügyi Ügynök-

ség, a Toruni Európai Pénzügyi Tanácsadói Központ, a minikowoi, valamint a przysieki vidékfejlesztési tanácsadói központok, továbbá a toruni Európai Ifjúsági Együttműködési Központ). Mindegyik képzési programot a mátrixban szereplő egy vagy több alapfeladat tartalmazta. A képzések palettája az egynapostól, illetve szemináriumoktól a 90 napos képzésekig terjedt.

Ezt követően a résztvevőkkel lebonyolított egyéni találkozók keretében került sor a saját tanulópályák felépítésére. A résztvevőket megkérték arra, hogy a mátrixban szereplő képzési igények teljesítésének célzataként kössék össze a mátrixot a képzési tanfolyamokkal. Az interjúk során az volt a benyomás, hogy a résztvevők sokkal inkább az iskolarendszeren kívüli és informális tanulás révén megszerzett tudás érvényesítését és igazolását tartják fontosnak, mintsem az új tudás és készségek megszerzését.

A résztvevők igen magas szintű elkötelezettséget és együttműködést tanúsítottak a tanulópályák megalkotása során. Bár elfogadták a mátrix javasolt struktúráját, mégis úgy érezték, hogy néhány alapfeladat között átfedés alakult ki, néhány esetben pedig a felvázolt képességek meghaladták a vidékfejlesztési menedzser feladatkörét és képességeit.

A résztvevők általában úgy gondolták, hogy túlságosan nagy hangsúlyt kapnak a társadalmi oldalhoz kötődő készségek és kevés figyelem összpontosul a jogi ismeretekre és kérdésekre. Továbbá az a vélemény is kialakult bennük, hogy a legfontosabb készség a fejlesztési hajlamra való képesség, ami teljes mértékben hiányzik az egyetemi képzés-

ből. Emellett rámutattak arra, hogy lehetnek kulturális különbségek az olyan fogalmakhoz társított jelentések értelmezésében, mint amilyen például az "esztétikai viselkedés". A csoportmegbeszélést követően a mátrixot módosították az átfedések megszüntetése érdekében.

A lengyel vidékanimátorok módosított képzési igényeiket tartalmazó mátrixot (3. táblázat) az alábbiakban mutatjuk be:

KÉPESSÉGEK	ALAPFELADATOK			
	1. Társadalmi kommunikáció és információfeldolgozás	2. A közösség szükségleteinek és problémáinak felismerése	3. Csoporttevékenységek irányítása és koordinálása	4. A fenntartható vidékfejlesztésről szerzett tudás és értelmezés frissítése
1. Képesség az információ kezelésére			Innovatív és tanuló szervezet Hogyan készítsünk sikeres projektet? Vezetők, mint kiválóságok	Szimbolikus kultúra Testbeszéd
2. Szóbeli és írásbeli közlés képessége	Nyilvános szereplés Kommunikációs készségek Powerpoint: hogyan készítsünk jó prezentációt			
3. Feladattervezés és szervezés képessége			Projektmenedzsment	Vállalkozói készségek Együttműködési mozgalom Lengyelországban
4. Feladatellátási és probléma-megoldási képesség	ÁFA-ismeretek közbeszerzés gazdasági jog: alapvető szabályozók	A terepfelmérések módszertana	Csoportmunka vezetés vezetőként vagy koordinátorként	Projektmunka és minőségfelügyelet
5. Együttműködésre való képesség	Csoportmegbeszélés moderálása		Hogyan irányítsunk? Csoportos és interakciós készségek Szakértői és szolgáltatói szervezet vezetése és menedzselése	Állami és magánszféra partnersége (PPP)
6. Eszközhasználati képessége			Vezetés az internet segítségével	Vezetés az internet segítségével

KÉPESSÉGEK	ALAPFELADATOK			
	1. Társadalmi kommunikáció és információfeldolgozás	2. A közösség szükségleteinek és problémáinak felismerése	3. Csoporttevékenységek irányítása és koordinálása	4. A fenntartható vidékfejlesztésről szerzett tudás és értelmezés frissítése
7. Minőség tudat			Értékelési folyamatok	Tervezés és menedzsment, marketing
8/9. Esztétikus és etikus viselkedés képessége	A vidéki közösségekkel végzett munka specifikumai	Kérdőívek módszertana		
10. Fejlődésre való hajlandóság		A K+F-hez kapcsolódó regionális és nemzeti szintű hálózatok	Társadalmi tőke és a régiók fejlesztői hálózata Az innovációs tevékenységek promóciója, támogatása	Területfejlesztés és politika Területi stratégiák és stratégiai fejlesztés Regionális versenyképesség és a fejlesztés jövője Változások a vidéki társadalomban Új trendek a vidékfejlesztésben

3. táblázat: A lengyel vidékanimátorok által megfogalmazott képzési igények

A kísérleti teszt bebizonyította, hogy a mátrix eszközként jól felhasználható a tanuló pálya felépítésére, de a tanácsadói munka nélkülözhetetlen hozzá. A mátrix használata nem egyszerű, és esetenként nem értelmezhető világosan – ebben az esetben az egyén számára teljesíthetetlen feladat lenne felépíteni a tanuló pályát tanácsadói segítség nélkül. Azonban a sikeres tanuló pályákat, melyek az egyén informális és iskolarendszeren kívül megszerzett tudásának érvényesítéséhez vezetnek, csak úgy lehet felépíteni, ha a mátrixot a felmérés, tanácsadás és útmutatás részletes folyamatainak részeként tekintjük.

A Copernicus Egyetem moderátorai megfigyelték, hogy viszonylag nagy eltérés volt a résztvevők meghatározásai között a

vidékanimátor alapfeladatait illetően, de amikor a résztvevők megkapták az alapfeladatokat feltüntető mátrixot, nagyobb egyetértés mutatkozott az alapfeladatokkal szemben. A mátrix tehát fontos szerepet tölt be a vidékanimátor társadalmi funkcióinak meghatározásában.

A Copernicus Egyetem moderátorai azt is megfigyelték, hogy a résztvevők lelkesedése a tudásérvényesítési folyamatok iránt a kezdeti szakaszban meglehetősen alacsony volt. Ennek valószínűleg az az oka, hogy erős előítéletek uralkodnak a tudás igazolásának új formáival szemben a viszonylagosan merev lengyel oktatási rendszerben. Ez a kezdeti hozzáállás elmúlt, a lelkesedés egyre inkább nőtt a tanuló pálya-építés folyamatának

előrehaladtával. A folyamat végén a hallgatók megosztották a tudásérvényesítéssel szembeni kialakított pozitív állásfoglalásukat a helyi akciócsoportokban, civil szervezetekben, közigazgatási hivatalokban stb. dolgozó kollégáikkal, partnereikkel. A résztvevők reményüket fejezték ki aziránt, hogy a korábbi tanulási eredmények érvényesítési rendszerét széleskörűen be fogják vezetni a lengyelországi szakképzési rendszerbe, különösen azokon a területeken, ahol a helyi közösség számára önkéntes munkát végeznek.

Eredmények

A tanuló pályák felépítési folyamata értékesnek bizonyult, és jobban tudatosította a hallgatókban a tanulási lehetőségeiket. A hallgatók nagyon aktívak lettek a számukra megfelelő, a képességeiket fejlesztő képzések keresésében, például kiválasztottak és el is végeztek egy vállalkozói tanfolyamot.

A lengyel kísérleti teszt legfőbb eredménye azonban egy akkreditált vidékanimátori kurzus kifejlesztése volt. A kurzus tananyagát azok a hallgatók állították össze, akik felépítették saját tanuló pályájukat. Ezt követően a kurzust az egyetem akkreditálta. Ennek az új képzésnek az elvégzése egy posztgraduális diploma megszerzésével zárul, míg azok a résztvevők, akik nem rendelkeztek előzetesen egyetemi diplomával, oklevelet kapnak az egyetemtől. Az új akkreditált kurzus egy nagyon jelentős hiányt fog betölteni a LEADER Program menedzseléséhez szükséges képzettség megszerzésében Lengyelországban, egy nagyléptékű oktatási irányt nyitva ezzel az egyetem számára, ugyanis e képzést a lengyelországi LEADER Program helyi akciócsoportjainak mind a 16 000 alkalmazottja számára hozzá-

férhetővé kívánják tenni. Ez a végzettség utat nyit az el nem ismert (de létező) vidékanimátori hivatás felé azzal, hogy hivatalos elnevezést ad, amivel nyomást gyakorol a kormányra e hivatás hivatalos elismeretése érdekében.

3.2.5. Spanyolország: A tanuló-pálya egy a magánszektor által kínált "menüt" hozott létre, mely speciális, egyedi kompetenciák kialakítását teszi lehetővé

Alkalmazási terület és módszertan

A Fenntartható Fejlődés Mediterrán Intézete (IMEDES) által vezetett kísérleti tesztprogramnak két résztvevője volt. Spanyolországban a vidékanimátor államilag nem elismert szakma. Azonban sok más olyan szakma létezik Spanyolországban, amelyek feladat- és készségköre, valamint kompetenciája átfedi a vidékanimátor tevékenységi körét. Ilyen szakmák például a környezetvédelmi oktató, a vidéki idegenforgalmi ügyintéző, a közösségi animátor, a szociális fejlesztő, a közösségi szolgáltatások kezelője, foglalkoztatási menedzser, társadalom-fejlesztő, illetve a helyi fejlesztési szakember. Maga a vidékanimátor meghatározás egy ezeknél szélesebb jelentéskörrel rendelkező fogalom, és az e feladatkör ellátásához szükséges ismeretek és készségek csak egy részét ismerik el a vidéki környezetben létező foglalkozások körében. Emiatt Spanyolországban a tanuló-pálya módszer alkalmazását a vidékanimátor munkakörével történő összevetés során a résztvevők speciális körülményeihez és törekvéseihez igazodva használták fel.

Az egyik résztvevőnek jelölt személy az IMEDES-nél dolgozott környezetvédelmi tanácsadóként. A fő feladata az IMEDES-

nél az Agenda 21 egyik programjában szereplő akciók kifejlesztése és megvalósítása volt. A jelölt úgy döntött, hogy nem kíván kutatóként dolgozni, hanem egy gyakorlatorientáltabb, és dinamikusabb munkát végezne a környezetvédelmi szektoron belül, például a gyermekek számára oktatna környezetvédelmet.

A másik résztvevő három éve dolgozott egy egészségügyi és humán erőforrásokat kezelő nagyvállalatnál képzési és munkaügyi szakemberként. Ő ezt a munkakört kívánta felcserélni az idegenforgalmi fejlesztő szakmára. Úgy gondolta, hogy ez a kísérleti tesztelési folyamat nagyon hasznos lenne a számára, s tervezte egy államilag elismert vizsga letételét.

A spanyol közigazgatás egy e-learning típusú tanulási és képzési rendszert fejlesztett ki azok számára, akik állami vizsgát szeretnének letenni. Ennek anyaga elméleti és gyakorlati modulokból áll, és arra dolgozták ki, hogy ellássa a hallgatókat mindazokkal az ismeretekkel, amelyek az állami vizsga teljesítéséhez, valamint az el-

érni kívánt képesítés megszerzéséhez szükségesek. A tanulási folyamat két-három évig tarthat a megszerezni kívánt képesítéstől függően. A tanuló pálya tesztprogram célja az volt, hogy egy, ezzel a rendszerrel párhuzamos egyéni tanulási folyamatot hozzon létre, amely ugyanolyan hatékonyan működhet, mint a jelenlegi formájában működő rendszer, viszont lerövidítené az egész folyamatot.

A résztvevők céljainak és motivációjának meghatározását követően a következő feladat a lehetséges összes információ összegyűjtése volt a résztvevők által választott szakmákról. Ezek az alábbi területek: általános információk, képesség és oktatási profil, személyes tulajdonságok és elvárt készségek, a meglévő képzési tervek, műszaki és technológiai eszközök, a munkavégzés kockázatai, valamint a munkaerőpiac. Ezután egy hivatkozási lista született meg, mely a munkakör speciális feladatait és az ezek teljesítéséhez szükséges készségeket tartalmazza. Mindezeket a 4. táblázat mutatja be.

TERÜLETEK	FELADATOK ÉS KÉSZSÉGEK
Általános információ	Értékelési folyamatok Tervezés és menedzsment, marketing
Kompetencia profil	<p>Környezetvédelmi kampányok tervezése és felépítése, környezetvédelmi szempontok beépítése a természetvédelembe és a természet szépítésére irányuló közösségi fejlesztési tervekbe: hulladékgyűjtési akciók, helyi Agenda 21 program kidolgozása, energiatakarékoság és alternatív energiaforrások, a természeti területek konzerválása, városi környezet, takarékos vízfelhasználás stb.</p> <p>Környezetvédelmi oktatási kampányok kidolgozása és tervezése: útiterv és útvonalak tervezése a természeti terek bemutatására, a természetet bemutató poszterek, jelzőtáblák készítése, műhelyek, játékok, bemutatók és konferenciák megszervezése és lebonyolítása.</p> <p>A környezetvédelmi oktatási tevékenységet támogató oktatóanyagok készítése, grafikai tervezése: útmutatók, broszúrák stb. készítése.</p> <p>Környezetvédelmi konferenciák szervezése városokban, iskolákban, egyesületeknél stb.</p> <p>Oktatási módszerek tanulmányozása, elemzése és felülvizsgálata.</p> <p>Környezetvédelmi oktatási tanfolyamok szervezése különféle csoportok számára: üzletemberek, munkások, hallgatók, politikusok és tanárok.</p> <p>Tanulópályák tanulmányozása és elemzése tanulók (főleg iskolások) számára, valamint érdeklődésük és motivációjuk felkeltése.</p> <p>Projektről és elvégzett tevékenységekről zárójelentések készítése.</p> <p>Elvégzett tevékenységekről értékelés készítése.</p>
Oktatási profil	<p>Végzettség: egyetemi fokozat, egyetemi diploma (3 éves), szakirányú középfokú szakképzés, középiskolai érettség.</p> <p>A környezetvédelem fejlődésével a munkakörre is megnövekszik majd a kereslet, különösen nagyobb szükség lesz azokra, akik ilyen munkakörben dolgoznak.</p> <p>Egyéb képzettségi és tudásterületek: Botanika, zoológia, növénytan, szociokulturális animáció, elsősegélynyújtás, örökségtan, előadói készség, kommunikációs technikák, térképészet, pedagógia, grafikai tervezés, környezetvédelmi jog</p>
Követelmények, egyéni képességek és tulajdonságok	<p>Tanári képességek</p> <p>Csoportmunka</p> <p>Kezdeményezőképeség és döntéshozási képesség</p> <p>Tárgyalási és kommunikációs technikák</p> <p>Szerkesztői tudás</p> <p>Irodai eszközök használata</p>

4. táblázat: A környezetvédelmi oktatói feladat ellátásához szükséges képességek Spanyolországban

A résztvevők összevetették készségeiket és képességeiket a kiválasztott munkakör követelményeivel. Ezt egy négy szemközti interjú követte a tanácsadóval, ahol a résztvevők képet kaphattak tudásukról, képességeikről és ezek hiányosságairól. Ezt követően a tanácsadó támogatásával a résztvevők olyan képzési lehetőségeket kerestek (tanfolyamokat, szemináriumokat és ezekhez hasonlókat), melyek révén a hiányzó tudásukat, képességeiket megszereshetik. Fontos megjegyezni, hogy az egyes tanulási lehetőségeket e szakaszban nem aszerint vizsgálták, hogy azok elvégzése milyen hivatalosan elismert végzettséget nyújt, hanem legfőképpen abból a szempontból, hogy milyen használható tudást és készségeket adnak. Érdeemes megjegyezni, hogy az esetek többségében ezeket a tanfolyamokat a magánszektor kínálta.

Eredmények

A tanácsadók úgy vélték, hogy a folyamat sikere valószínűleg a résztvevők érdeklődésére, és mindenekelőtt a folyamat végrehajtásába történő bevonására vezethető vissza.

Az elégedettséget felmérő kérdőíven és a záró interjúkban szereplő megjegyzések azt mutatták, hogy a résztvevőknek pozitív véleményük volt a folyamatról, mivel úgy érezték, hogy általa a céljaik elérhetőbbé váltak. Nehéz volt információt gyűjteni a résztvevők által kiválasztott munkakörhöz szükséges készségekről, tudásról és adottságokról, de ennek ellenére úgy találták, hogy a munkakör feladatokra való lebontása és az ezekhez egyenként szükséges képességek hozzárendelése megkönnyítette a dolgukat. Úgy vélték, hogy a strukturált megközelítés módszere különösen hasznosnak bizonyult. A mátrix

információszerzésre történő felhasználását szintén az egyik legértékesebb tevékenységnek találták a résztvevők.

Az animátori szakma helyett inkább az egyéni képességek kerültek dokumentálásra. E képességeket összevetették a munkaerőpiac szükségleteivel, valamint a munkáltatók új munkaerő felvételkor tapasztalt elvárásaival. A kísérleti program résztvevői úgy vélték, hogy a tanulópálya módszer nagyon hasznosan alkalmazható a tanuló egyéni fejlődése során. A különböző szervezetek szintén jól hasznosíthatják a tanulópálya módszert. A tanulópálya használata a munkavállalók ismereteinek és készségeinek fejlesztésére lehetőséget nyújthat a munkavállalók számára arra, hogy jobban felkészülhessenek a szakmai problémák kezelésére, és egyben képesek legyenek növelni munkájuk teljesítményét is.

3.2.6. Svédország: A tanulópálynak többet kellett nyújtania, mint a munkavállalók jelenlegi egyéni előmenetele

Alkalmazási terület és módszertan

Mivel Svédországban minden munkavállalónak van egyéni fejlesztési terve, melyet a munkaadóval közösen állítanak össze és évente frissítenek, a jelentkezők először nem értették, miért kell végiglemezni egy másik fejlesztési tervet. Ezért nehéz volt résztvevőket találni a mátrix teszteléséhez.

Végül két jelentkezőt találtak, mindkettő államtudományi BSc diplomával rendelkezett. Egyiküknek hétéves, a másiknak kilencéves munkatapasztalattal állt a háta mögött a diploma megszerzését követően. Mindketten vidékfejlesztési területen dolgoztak, egyikük egy anyja volt, aki

elsőként indított új vállalkozást egy vidéki térségben.

Mivel a két résztvevő már rendelkezett saját egyéni fejlesztési tervvel, további ösztönzőkre volt szükségük, hogy belássák, hogy fel kell építeniük saját tanulópályájukat. Ez az ösztönző az Európai Unió által meghatározott nyolc alapképesség (azaz vállalkozás, kommunikáció stb.) volt. Ily módon a tanulópálya új részekkel bővült ki, amely tartalmazta ezeket a képességeket. A kiindulópont az volt, hogy egy vidékfejlesztési szakember, aki nagyon sokféle iskolai végzettséggel rendelkezhet a nyolc „standard” európai képesség záró tesztjét elvégezheti annak érdekében, hogy kétséget kizáróan megbizonyosodjon arról, hogy rendelkezik az összes szükséges képességgel, mely szükséges munkájának ellátásához.

A mátrix struktúrája egyéni konzultációt írt elő, ezenkívül három egyéni találkozót tartottak mindegyik résztvevővel. A résztvevőknek először bemutatták a mátrixot. Ezt követően egy, a Svéd Agrártudományi Egyetem (SLU) ingyenes tanfolyamait tartalmazó katalógust mutattak be, valamint más képzési lehetőségekről is tájékoztatást adtak. A vidékanimátor alapfeladatainak meghatározásaival a résztvevők egyetértettek és tisztázták magukban jelentésüket. A résztvevők ezt az első szakaszt meglehetősen könnyen teljesíthetőnek érezték.

A második alkalommal a tanácsadó és a résztvevő együtt azonosította be, hogy milyen képzésben kellene a résztvevőnek részesülnie. A harmadik fázisban azt bírálták el, hogy az azonosított képzési igényeknek milyen hatásuk van a képességekre. Az azonosítási folyamat egyaránt támaszkodott írásos anyagokra és egyéni tanácsadásra.

Mindkét résztvevő megtalálta azt a területet, ahol a további képzés és a kiválasztott tanfolyamok eredményeit hasznosítani tudná egyéni karrierjének és programjának felépítése során. A résztvevők a gyakorlati információs technika, a belsőépítészeti tervezés, az előadási és prezentációs technikák, valamint az üzleti fejlesztés területéről választottak ki tanfolyamokat. Azok az egyéb informális tanulási források, melyek felhasználhatók lehetnek további képességek elsajátításához, szintén megvitatásra kerültek. Mivel a dolgozó embereknek általában nincs idejük szervezett tanfolyamokat látogatni, a könyvek, a folyóiratok és az internet kerültek szóba felhasználható forrásként. Mivel a svéd munkakultúra elfogad és értékeli informálisan megszerzett képességeket is (amelyeket például a gyakorlati munka során is bizonyítani lehet), a résztvevők nem érezték szükségét annak, hogy további képességet igazoló képesítést szerezzenek meg. Mindkét résztvevő nehezen találta meg azt, hogy hogyan szolgálja a tanulópálya építési folyamat a fenntartható vidékfejlesztés megvalósítását.

Eredmények

A svéd kísérleti tesztprogram arra a következtetésre jutott, hogy a svéd rendszer különleges struktúrája miatt a mátrix alkalmazására kevésbé van szükség. Svédországban a legtöbb szakképzett munkavállaló egyéni fejlesztési tervvel rendelkezik, ami miatt nehéz belátni, hogy a mátrix milyen hozzáadott értéket tudna adni a meglévő tanulási, képzési tervekhez. Emellett a Svéd Agrártudományi Egyetem (SLU) sokféle tanfolyamot szervez a vidékanimátorok számára, amelyek legtöbbször ingyenesek. Mindezek ellenére a kísérleti tesztprogram nem volt haszonta-

lan, mivel a résztvevőknek sikerült találniuk olyan képességeket és alapfeladatokat, amelyek kapcsolódnak a vidékanimátor munkaköréhez. A mátrix segítségével a résztvevők tudták azonosítani és megkülönböztetni az egyes alapfeladatokat és azokat a képességeket, amelyekkel már rendelkeztek, valamint azokat, amelyek fejlesztéséhez további képzésre vagy oktatásra van szükségük. Ennek alapján ki tudták választani a Svéd Agrártudományi Egyetem (SLU) képzési kínálatából a számukra megfelelő tanfolyamokat.

3.2.7. Skócia (Egyesült Királyság): A tanuló megközelítésének módszere kulcsszerepet játszik a motiválásban

Alkalmazási terület és módszertan

A Moray Főiskola (UHI Millennium Intézet) egy felsőfokú továbbképző és felsőoktatási intézet, melynek 7000 hallgatója van, leginkább Skócia vidéki térségeiből. Mivel a skót intézet az Euro-Validation projekthez csak egy késői fázisban csatlakozott, nem a többi partnerintézmény által végzett kísérleti keretprogramot hajtotta végre, hanem egy helyett kétféle kutatást végzett: egyet a vidékanimátorok számára és egyet azoknak a hallgatóknak, akik beiratkoztak az UHI „Bevezetés a vidékfejlesztésbe” című moduljába. Ez egy alapszintű tanfolyami modul (Cert (HE) Sustainable Rural Development), amit sikeresen teljesítve a résztvevők egy oklevelet kapnak a vidékfejlesztői alaptanfolyam befejezéséről, és lehetőséget kapnak tanulmányaik folytatására, a vidékfejlesztői felsőfokú diploma megszerzésére (BSc (Hons) Sustainable Rural Development). Az előzetes felmérések szerint azok az emberek, akik hivatalos vidékanimátori oklevelet

kívánnak szerezni, jelentkezni fognak e modul elvégzésére.

Hallgatói felmérés

A hallgatói felmérés célja a hallgatók véleményének feltérképezése volt a kiválasztott modulról, motivációjukról, valamint a mátrix potenciális hasznáról a hallgatói tanácsadási program részeként. A hallgatók azért vettek részt a kísérleti tesztprogramban, mert érdekükben állt csatlakozniuk az UHI moduljaihoz, valamint megtalálni annak módját, hogyan lehetne az embereket arra ösztönözni, hogy saját vidéki közösségükben dolgozva hozzájuthassanak a nekik megfelelő képzésekhez és azok elfogadásához.

A hatvan hallgató közül, akik beiratkoztak a „Bevezetés a vidékfejlesztésbe” című modulba harminckettő hallgatóval folytattak telefonos interjút. A megkérdezettek közül tizenheten kívántak a BSc fokozatot adó „Fenntartható Vidékfejlesztés” című képzésre a későbbiekben beiratkozni, de csak öten kívánták egyedüli modulként felvenni ezt a tárgyat. A megkérdezettek többsége részidős online távoktatásban részt vevő hallgató volt.

A hallgatói felmérés célja az volt, hogy megbizonyosodjon a hallgatók motivációjáról és arról, hogy elégedettek voltak-e:

■ megfelelőnek találták a hallgatók a modult megelőző regisztrációs folyamat során kapott információkat és az eligazítás minőségét?

■ mennyiben felelt meg a modulal szemben támasztott elvárásoknak a hallgatók által megszerzett tapasztalatok?

■ mennyiben segítette a modul jelenlegi munkájukat vagy munkahelyük megszerzését?

a mátrix segítséget nyújtott-e a megfelelő modulok kiválasztásában?

A felmérés megállapította, hogy a hallgatók többsége (egy fő kivételével) nagyon elégedett volt az általa kiválasztott tanulási módszerrel. A válaszadók több mint fele azért választotta a modult, mert érdekelte őket, 32% pedig azért, mert kötelezően fel kellett venniük a diploma megszerzése érdekében.

Bár egy olyan hallgató sem volt, aki teljesen elégedetlen lett volna a modul tartalmával, viszont 12,5%-uk nem volt teljesen megelégedve az eredményekkel. A hallgatók többsége (66%) elégedett volt és 13% maradéktalanul meg volt elégedve a modul tartalmával. A hallgatóknak mindössze 16%-a nyilatkozott úgy, hogy voltak olyan témák, amelyek teljesen haszontalanok voltak, a többség szerint pedig az összes téma hasznos volt a számukra. Mindössze csak két hallgató volt azon a véleményen, hogy a modul hasznosabb lett volna számára, ha több időt szán a közösségi földtulajdon és a más közösségekkel történő együttműködés kérdéseire.

A harminckettő hallgató közül huszonheten sikeresen elvégezték a kurzust, öten viszont nem fejezték be. A tanfolyam kezdetekor kilenc hallgató már munkaviszonyban állt valamilyen vidékfejlesztéshez kötődő területen. Tizennyolc hallgató érezte úgy, hogy a modul valamilyen módon segítséget nyújtott szakmai fejlődésében, nyolcan pedig úgy gondolták, hogy segítséget nyújtott abban, hogy vidékfejlesztési területen sikerüljön valamilyen munkát találniuk.

A főiskola tanáraival történő személyes konzultációknak alapvető jelentőségük volt abban, hogy a hallgatók a nekik

megfelelő tantárgyat tudják felvenni. Tizenhét hallgató nyilatkozott úgy, hogy a tanfolyamot megelőző eligazításnak kiemelkedően fontos szerepe van. Csak hárman gondolták úgy, hogy nincs jelentősége, öten pedig semmilyen eligazítást nem kaptak a tanfolyamot megelőzően.

A hallgatóknak csupán 15%-a adott pozitív választ arra a kérdésre, miszerint a mátrix segítséget nyújtott-e abban, hogy a megfelelő kurzusokat válasszák ki. A többség több írásbeli információt, míg tíz hallgató több nyomtatott tájékoztató broszúrát, négy pedig jó néhány személyes találkozón alapuló tájékoztatást szeretett volna kapni. Ez azért érdekes, mert azok a vidékanimátorok, akik ugyanezen az interjúon vettek részt, úgy vélték, hogy a személyes találkozók voltak a leginkább ösztönző tényezői a vidékanimátori képzés megszerzésének.

Egy további kérdés a tanácsadók személyes ráhatását próbálta kimutatni a tanuló pálya felépítésében. Az e kérdésre válaszoló 25 hallgató 52%-a úgy érezte, hogy a tanácsadók személyes ráhatása fontos tényező volt annak eldöntésében, hogy jelentkezzenek-e a felkínált tanfolyamra.

A hallgatói felmérés rámutatott arra, hogy a hallgatók a hivatalos képzés megszerzése iránt orientáltak, és nehezen értették meg, hogy az emberek saját maguk önállóan is kialakíthatják saját tanuló pályájukat.

Az a végkövetkeztetés alakult ki, hogy a képesség mátrix értékes eszköz lenne azok számára, akik segítik a hallgatókat a tanuló pályáik kialakításában. Ehhez viszont a nyelvezetét egyszerűsíteni kell. A főiskola hallgatóinak összetett igényei miatt a mátrix önmagában nem elegendő ahhoz, hogy megfelelően kezelni tudja

mindazokat a sokrétű igényeket, amelyek a hallgatókban felmerülnek a számukra megfelelő tanfolyam kiválasztása során.

A vidékanimátorok felmérése

A hallgatókon kívül Skócia vidéki térségeiben működő ügynökségeknél és falusi szervezeteknél dolgozó nyolc személyt – akiknek munkája részben a vidékanimátor munkakörével azonosítható – vontak be a kísérleti tesztprogramba. A résztvevők saját magukat nem nevezték vidékanimátornak, hanem sokkal inkább az alapképzettségüknek megfelelő kategóriákban helyezték el magukat (mint például könyvelő, informatikus stb.), továbbá szakmai besorolásuk gyakran a munkáltatójuk által meghatározott. Azonban őket is lázba hozza egy olyan új hivatás gondolata, mint például a vidékanimátori, mely tulajdonképpen szorosan kapcsolódik ahhoz a munkához, melyet jelenleg végeznek.

A megbeszélések során nyilvánvalóvá vált, hogy azon emberek köre, akik vidékfejlesztési diplomát kívántak szerezni, nem egyezett meg azokéval, akiket munkájuk alapján vidékanimátorként lehet azonosítani. Hiszen a vidékanimátorok azok az emberek, akik képesek és akiktől elvárható, hogy ösztönözzék a többieket a vidéki közösségben való aktív részvételre.

Hárman vállalták a mátrix tesztelését a potenciális hallgatói tanácsadás céljára. Ez négy szemközti interjúk lebonyolításával történt meg. A résztvevőknek bemutatták a mátrixot és megkérték őket arra, hogy értékeljék hasznosságát. Mindhárom megkérdezett úgy érezte, hogy tanácsadás nélkül a mátrix használata túl bonyolult, és a nyelvezete túlságosan zavaró. Véleményük szerint a strukturált kérdések sokkal hatékonyabban kalauzolnák az embere-

ket végig a tanulópályáik kialakításában, és sokkal hatékonyabban működne a közösségük tagjai körében.

A hallgatók úgy érezték, hogy döntő jelentősége volt annak, hogy a mátrix rendelkezett azzal a lehetőséggel, hogy kimutassa az egyes képességi szinteket, valamint kidolgozott egy rendszert, ami alapján ezeket kezelni kell. Az általános benyomás az volt, hogy a jelenlegi formájában a mátrix elbizonytalaníthatja a potenciális vidékanimátorokat.

Eredmények

Az Egyesült Királyságban, azon belül Skóciában végzett kísérleti tesztprogram tapasztalatai azt mutatták, hogy érdemes meggyőzni az embereket arról, hogy használják a saját tanulópályuk kialakításának módszerét. A tapasztalt tanácsadók segítségével igen lényeges, a személyes kontaktusnak pedig kiemelkedően fontos szerepe van ebben a folyamatban. A kísérleti tesztprogramok résztvevői nem tudták egyedül használni a mátrixot, ezért támogatást és segítséget kértek. A világos és egyszerű nyelvezet megkönnyíthette volna a használatát. A mátrix azonban kiváló használati eszközzé is válhat a hallgatói tanácsadó szolgálat munkatársai számára.

A tanulópálya felépítésének folyamata konstruktívabbnak bizonyult, mint az eredmények, mivel az emberek számára jobban tudatosította saját lehetőségeiket mind tanulmányi, mind szakmai téren.

3.3. Következtetések, tapasztalatok és a jövő

3.3.1. A tanulópálya és a mátrix használata

Mint azt a különböző kísérleti tesztprogramok során látni lehetett, a tanulópálya és a mátrix különféle módon használható fel. A kísérleti tesztprogram tapasztalatai azt sugallják, hogy a tanulópálya és a mátrix olyan rugalmas eszközként kezelendő, amely egy adott helyzethez igazítható: egy munkaeszközhöz, célcsoporthoz vagy szervezethez. Az egyes készségeket és feladatokat is az adott helyzethez illeszkedve kell kifejleszteni, ugyanígy a tanulópálya és a mátrix teljesítéséhez szükséges nyelvezetet, a támogatási szintet, valamint az értelmezéseket is.

A kísérleti tesztprogram szerint az eszközök hatékonysága növekszik, ha:

Egy–egy személy számára nyújt tanácsadást egy „szakember”, mint például egy karrier tanácsadó, egy humán-erőforrás menedzser vagy a témában kompetens szakértő. A tanácsadó, a javaslattevés és az értelmezés, melyet egy tanácsadó szakember nyújtani képes, alapvetően fontos, különösen akkor, amikor olyan személyekről van szó, akiknek komplex igényeik vannak.

Az egyén alkalmazza az eszközt. Nagyobb tudatosság és jobb eredmények érhetőek el abban az esetben, ha az egyén részt vesz a mátrix felépítésében, tanfolyamok után nyomoz, és egyáltalán egészében véve felelősnek érzi magát a jövője építésében.

Sokféle eszköz használható fel Európában az egyes képességek és készségek felmérésére, de az Euro-Validation projekt keretében kialakítottak egy olyan rend-

szert a tanulópálya és a képesség mátrix kísérleti tesztelésére, melynek jelentősége, hogy részvételen alapul és interaktív. A kísérleti tesztelésben résztvevők többsége úgy érezte, hogy a sikerük nem kis részben a tanuló és a tanácsadó közötti kétirányú kapcsolatnak köszönhető, egyrészt a tanuló által kezdeményezett (alulról felfelé irányuló), másrészt a tanácsadó által kezdeményezett (felülről lefelé irányuló) interakció eredményeképpen.

3.3.2. A vidékanimátor koncepció és a tanulópálya hasznossága

A vidékanimátor munkakört nem ismerik el egységesen az Európai Unióban, és ez néhány esetben nehézségeket okozott, de ugyanakkor számos érdekes eredményhez is vezetett. Spanyolországban a kísérleti tesztprogram során azt tapasztalták, hogy az emberek nem kívánnak időt szánni a tanulópálya felépítésére olyan szakmák tekintetében, amelyek hivatalosan nincsenek elismerve. Hasonló érdektelenség volt tapasztalható Svédországban, ahol egy már jól bevált karrierépítési módszer működik, és sok ingyenes hasonló jellegű kurzus folyik. A vidékanimátor fogalom kevésbé ismert, mégis az emberek sok országban egyfajta felhatalmazást biztosító és inspiráló tényezőnek tekintették, és úgy tartották, hogy ez a megnevezés jól kifejezi mindazt, amely ők elláttak. Ez azt az érzetet keltette bennük, hogy munkájukat elismerik, és ily módon motiválva érezték magukat.

A kísérleti tesztelés azt is bizonyította, hogy a tanulópálya és a mátrix révén szerzett tapasztalatok nagyon hasznosak lehetnek az egyetemek, oktatási intézmények, minisztériumok vagy kormányhivatalok számára egy olyan új, rugalmas rendszer kialakításához, mely a munkaerő-piaci

igényeket képes figyelembe venni és kielégíteni.

A lengyel és a magyar kísérleti tesztprogramok meggyőzően bizonyítják, hogy a tanulópiálya kötődése a valódi munkaerőpiaci folyamatokhoz (például a LEADER helyi akciócsoportjaihoz történő munkaerő felvétel esetében) növeli a tanulópiálya és a mátrix alkalmazhatóságát.

3.3.3. Mikor hatékonyabb a tanulópiálya?

Azok az országok, amelyek kiterjedtebb hivatalos, iskolarendszerű oktatási kultúrával rendelkeznek, előnyük származhat a tanulópiálya és a mátrix használatából

A tanulópiálya és a mátrix használata nagyobb előnyöket biztosít olyan országok számára, mint Spanyolország, Lengyelország és Magyarország, ahol az oktatás nagyjából hivatalos csatornákon zajlik (a minősítés nem képességen alapul) és az iskolarendszeren kívüli, informális tanulásnak nem alakult még ki a kultúrája. Bizonyos országok már bevezették a tanulópiálya rendszert, valamint a munkahelyi képességfelmérő rendszereket, náluk a használatuk már kevesebb előnnyel járt.

A tanulópiálya és a mátrix alkalmazásának konkrét okairól

A tanulópiálya és a mátrix akkor hatékonyabb, ha az egyénnek konkrét oka van a folyamat végigkövetésére. A motiváló tényező általában a munkahellyel kapcsolatos, ami lehet például munkahelykeresés, a karrierlehetőségek javítása, munkakör változtatás vagy megfelelő tanfolyam keresése. Az is előfordulhat, hogy az egyén szeretné önmagát jobban megismerni, illetve önmagát továbbfejleszteni, így ezek a törekvések is hajtóerők

lehetnek. Ha azonban az egyénnek már van munkája és azon nem kíván változtatni, akkor kevésbé merül fel az igény ezekre az eszközökre.

Milyen esetekben hatékonyabb a tanulópiálya és a mátrix?

Azokban az esetekben, amikor a tanulópiálya speciális piaci kereslethez kapcsolódott (mint például a helyi akciócsoportokhoz történő munkaerő felvételnél), akkor igen nagy értéket képviselt mind a munkáltató, mind az egyének számára. Az oktatási intézményektől kapott támogatás tovább növeli a tanulópiálya révén elérhető nyereséget, azokban az esetekben, amikor a képességeket az egyes igényekhez lehet igazítani.

A tanulópiálya, mint eszköz a munkaadó kezében

A kísérleti tesztelés során (Svédországban és Magyarországon) bebizonyosodott, hogy a tanulópiálya és a mátrix nagyon hasznos olyan szervezetek számára, amelyek elkötelezettek dolgozóik szakmai képzettségi szintjének emelésében, bár ezzel a kérdéssel a tesztprogram közvetlenül nem foglalkozott. Meg kell jegyezni, hogy az alkalmazottak szakmai fejlődésének támogatása és a szervezet szakmai színvonalának fejlesztése magának a szervezetnek is hasznára válik. Az ily módon nyert előnyök közé tartozik például az elégedett, a hatékonyabban és hatásosabban működő alkalmazotti réteg, a kisebb fluktuáció, valamint a magasabb termelékenység szint.

A tanulópiálya, mint az egyén felhatalmazásának eszköze

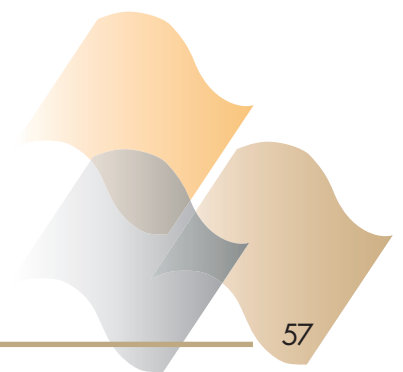
Valamelyest vitatható az az állítás, hogy a tanulópiálya és a mátrix lényege inkább

a folyamatban, mint az eredményben érhető tetten. Az egyén számára képződő előny a szakértelem és a képesség felismeréséből vagy annak hiányából származik. Ez önmagában már egy felhatalmazó, illetve motiváló tényező az illető saját előmenetelében a karrierfejlődés megtervezése folyamán. A mátrix és a tanulópálya strukturált megközelítése az önelemzés folyamán jóval könnyebben felismerhetővé teszi azokat a pontokat, ahol hiányzik vagy fejlesztésre szorul a szükséges tudás. Ez megkönnyíti a célok tisztázását, valamint az elérésükhöz szükséges stratégia megalkotását is.

3.3.4. Következtetés: Az Euro-Validation összefüggésrendszere

A vidékfejlesztés háttéréből kiemelkedve az Euro-Validation projekt a megszerzett tudás érvényesítési és elismerési kérdéseivel foglalkozott, mindezeket a vidéki térbe helyezve, valamint igyekezett párbeszédet is indítani e kérdéskörben. A különféle kísérleti tesztprogramokat különböző érdekcsoportok körében végezték el, és a vizsgálati eredmények összehasonlító elemzése lehetőséget adott a tapasztalatok és a bevált módszerek közös megvitatására. Bár az eredmények és az alkalmazások országoként eltértek egymástól, a mátrix megalkotása, illetve tesztelése új ismeretekkel egészítette ki a meglévő készségeket és képességeket, amelyek meglétét a vidéki térségek munkáltatói szervezetei szükségesnek tartanak. Az innovatív tanulópálya, mely az egyént és annak igényeit és szükségleteit tekinti referenciapontnak, és a tanulás összes formáját egy egységes egyéni „tanulói karrier” kategóriába ötvözi, nagyon hatásosnak bizonyult. Az értékelés–érvényesítés–elismerés–akkreditáció holisztikus

szemléletmódja az egyes képességek szempontjából különösen konstruktív volt, mivel megmutatta, hogy egy terület (esetünkben a vidékfejlesztés) felől történő megközelítése hasznos lehet európai léptékben. Az országokénti kísérleti programok azt bizonyították be, hogy szükség van a vidéki térségekhez kötődő egyes követelmények azonosítására a készségek, képességek, valamint a képesítések területén is.

Hivatkozások

Európai Szakképzés-fejlesztési Központ, CEDEFOP – European Centre for the Development of Vocational Training (2002): Forгатókönyvek és stratégiák a szakképzés és az élethosszig tartó tanulás számára Európában – Cedefop/ETF nemzetközi projekt eredményeinek és következtetéseinek áttekintése, Cedefop Panorama sorozat 40. szám. Office for Official Publications of the European Communities, Luxemburg.

Európai Szakképzés-fejlesztési Központ, CEDEFOP (2003): Tanulás a foglalkoztatásért: Második beszámoló a szakoktatási- és képzési politikáról Európában. Office for Official Publications of the European Communities, Luxemburg.

Európai Szakképzés-fejlesztési Központ, CEDEFOP (2004): A tudáson alapuló társadalmat irányító irányvonalak: Trendek, kihívások és válaszok Európán át. Cedefop Panorama sorozat 85. szám. Office for Official Publications of the European Communities, Luxemburg.

Európai Szakképzés-fejlesztési Központ, CEDEFOP (2004): A szakképzési politika módszertana: Többnyelvű szójegyzék a kibővített Európa számára [Online]. Office for Official Publications of the European Communities, Luxemburg.

Letölthető:

http://europass.cedefop.europa.eu/img/dynamic/c313/cv-1_en_US_glossary_4030_6k.pdf

Colley, H. – Hodkinson, P. – Malcolm, J. (2003): Informalitás és formalitás a tanulásban, Tanulás és Képesség Kutatóközpont

A szakoktatásért és szakképzésért felelős európai miniszterek és az Európai Bizottság nyilatkozata (2002): A koppenhágai nyilatkozat [Online].

Letölthető:

http://ec.europa.eu/education/copenhagen/copenhagen_declaration_en.pdf

ECOTEC (2004, 2005, 2007): A formális, non-formális és informális tanulás validációja [Online].

Letölthető:

<http://www.ecotec.com/europeaninventory/> –

Az Európai Bizottság oktatási és kulturális főbizottságának szakértői csoportja (2003): „Education and Training 2010 program” megvalósítása. A formális, non-formális és informális tanulás validációja. Az Európai Bizottság előrehaladási jelentése (2004): A Lisszaboni Stratégia sikere sürgős reformoktól függ: Az Európai Tanácsnak és az Európai Bizottságnak a lisszaboni stratégia előrehaladását elemző időközi beszámolója (6905/04) [Online].

Letölthető:

http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/jir_council_final.pdf

Európai Bizottság (2005): Az Európai Parlament és az Európai Tanács ajánlása a legfontosabb kompetenciákról az élethosszig tartó tanulás számára, 2005/0221(COD) Letölthető:

http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/keyrec_en.pdf

Az Európai Bizottság oktatási és kulturális főbizottsága (2003): „Education and Training 2010 program” megvalósítása: Alapkészségek, Vállalkozás és Idegen nyelvek. Az Európai Bizottság előrehaladási jelentése [Online].

Letölthető:

http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/basic-skills_en.pdf

Európai Szakszervezeti Szövetség (2002): Tevékenységek a szakmai képességek és képesítések egész életen át tartó fejlesztésének cselekvési keretéhez [Online].

Letölthető:

<http://www.etuc.org/a/580>

Rural Economic Development, RED (2003), Ajánlás az Európai Vidékfejlesztési Politika számára 2007–2013, [On-line].

Letölthető:

http://www.ruraleurope.org/pdf/PEDR_En.pdf

ECVET (European Credit Transfer in Vocational Education and Training) – Európai Szakoktatási és Szakképzési Kreditátviteli Rendszer

http://ec.europa.eu/education/policies/2010/vocational_en.html

Az Európai Unió élethosszig tartó tanulás elve

http://ec.europa.eu/education/policies/III/III_en.html

EUROPASS (CEDEFOP) -

<http://europass.cedefop.europa.eu/>

EUROPEAN TRAINING VILLAGE – Elektronikus Képzési Falu

<http://www.trainingvillage.gr/etv/EURES>

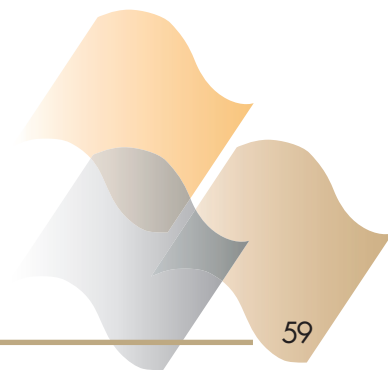
NORWEGIAN INSTITUTE FOR ADULT LEARNING – Norvég Felnőttoktatási Intézet

<http://www.vox.no/default.aspx>

Internetes források:

CEDEFOP (European Centre for the Development of Vocational Training) – Európai Szakképzés-fejlesztési Központ

<http://www.cedefop.europa.eu/>

Euro-Validation Projekt Partnerei

- MTA Regionális Kutatások Központja Nyugat-magyarországi Tudományos Intézet, HU (projektvezető partner)
- PRISMA – Fejlesztési Tanulmányok Központja, GR (projektkoordinátor)
- Svéd Agrártudományi Egyetem (Swedish University of Agricultural Sciences, SLU), SE
- Helsinki Egyetem – Seinajoki Vidékkutatási és Oktatási Intézet (University of Helsinki – Seinajoki Institute of Rural Research and Training), FI
- Nicolaus Copernicus Egyetem (Nicolaus Copernicus University), PL
- Nyugat-magyarországi Egyetem, Erdőmérnöki kar, Környezeti és Innovációs Központ, HU
- IMEDES - Fenntartható Fejlődés Mediterrán Intézet (Mediterranean Institute for Sustainable Development), ES
- Kelet-Tübingi Kereskedelmi Kamara Környezeti Oktatási Központja (Environmental Training Centre of the Chamber of Trade of East Thuringen), DE
- Rogaland Oktatási Központ (Rogaland Training Centre), NO
- Az oktatási rendszeren kívül szerzett tanulás elismerésének központja (Kenniscentrum EVC), NL
- Ioannina-i Egyetem (University of Ioannina), GR
- EURACADEMY Egyesület (Euracademy Association), GR
- Falugondnokok Vas és Győr-Moson-Sopron-megyei Egyesülete, HU
- CDIMM Maramures Alapítvány Fejlesztési Ügynöksége (Development Agency CDIMM Maramures Foundation), RO
- UHI Millennium Intézet, Moray Főiskola, UK

<http://www.euracademy.org/euro-validation/background.htm>

